ΒΙΒΛΙΟΘΙΚΙ ΚΛΑΣΙΚΟΝ

Α. Π. ΤΖΕΧΟΒ

Ι ΧΟΡΙΑΤΕΣ

ΕΛΙΝΙΚΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΥ ΔΟΝΜΠΑΣ
ΜΑΡΙΥΠΟΛΙ
1936

Α. ΤΖΕΧΟΒ

Ι ΧΟΡΙΑΤΕΣ

Μετάφρασι Γ. ΚΟΣΤΟΠΡΑΒ

ΤΑ ΚΙΡΙΟΤΕΡΑ ΠΑΡΑΤΙΠΟΜΑΤΑ

Σελ.	6	ςιρά	9	αντί	ςτυπαγμένο	να	διαβαςτί	ςτζυπαγμένο
»	16	»	1	»	χιραζμὰν	»	»	χιρζαμάν
»	17	»	38	»	λογα	»	»	τίλογα
»	32	»	2	»	(ςελ. 25)	»	»	(ςελ. 29)
»	36	»	4	»	ςον τ' γυρθέα	»	»	ςαν τ' γυρθέα

ΕΛΙΝΙΚΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΥ ΔΟΝΜΠΑΣ
1936—ΜΑΡΙΥΠΟΛΙ—1936

Α. ΤΖΕΧΟΒ

Ι ΧΟΡΙΑΤΕΣ

Μετάφρασι Γ. ΚΟΣΤΟΠΡΑΒ

ΕΛΙΝΙΚΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΥ ΔΟΝΜΠΑΣ
1936—ΜΑΡΙΥΠΟΛΙ—1936

Ιπέφθινος ςιντάχτις: **Α. ΑΡΙΧ**
Διορθοτίς: **Ν. ΓΙΑΓΥΠ**

А. ЧЕХОВ

МУЖИКИ

Перевод Г. КОСТОПРАВА

ДОНЕЦКОЕ ОБЛАСТНОЕ ГРЕЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
1936—МАРИУПОЛЬ—1936

Отв. редактор: **А. АРЫХ** Тех. редактор: **Н ЯГУП**

Подписано к печати 28-IV 1936 г. Уполоблита № 67. Тираж 1000

Стат. формат 180x282. печат. листов 2 1/2, в листе 43590 знак. автор. листов 2½, бумаж лисгов 1 1/4. Мариуполь, Донецкое Областное Греческое Издательство. Зак. № 10.

I

Ο λακές, Νικόλας Τζικιλτέεβ, που δύλεβε στι μοςχοβίτικι
γοςτίνιτςα «Σλάβιανςκι μπαζάρ», ζαμπυλνάιςε. Τα μπυδάρια-τ' μὰρ-
γοναν, μεταλάχτεν το πρὰτιμό-τ' κε απ' αφτό μια φορά, όταν
πέρνανεν λον το κοριντόρ, μπρύμτςεν κε κρεμίιν αντάμα αν το
ποτνός, πας το πύιο ὶτυνε βετζινά με τα φακύδια. Απ' αφτό ςτέ-
ρας πέμνιν δίχος δυλία. Τα ίςςεν τα καπίκια, γινεκύ-τ' κε δαφτύ-
τ', όλα χάρτζεπςεν-τα ςτο λατζλάιμο, να φάιζεν το ταιφά-τ' δεν
πέμναν, δίχος δυλία μπέζιπςεν κε ςτάθεν ςτο νύνιζμα-τ', ότι χριά-
ζετε, βαριςέ, να παέν ςτο ςπίτι-τυ, ςτο χοριό. Εκί τον πόνο-πα λα-
φρὲν κε το ζίςιμο-πα εν μυφτ: κυτυρύ, μπαρόχ, τι λέγυν: πες το
ςπίτι-ς' τα γυνέις-πα βοιθίζυν-ςε.

Ιρθε ςτο καρδακό-τυ ΖΖύκοβο πας το βραδμέρ. Τίλογα το ίχε
το νύ-τυ απ'τα μικροθέις, το καρδακό-τ' φυλέα φὲνεν-τον ςτα μά-
τια-τ' φοςερό, υιυγύνκο, καλό, μα τόρα, όταν έμπεν πέςο, τζαχ
κςιπάχτεν: ατόςο ίτυνε ςκοτινό, ςτενό κε ςαςίχχο. Γινέκα-τ' 'Ολγα
κε το κορίτςι-τ' Σάςςα, τίνα ίρτανε αντάμα-τ', θαβμαζμένα ντράνα-
ναν πας το μέγα γριντζάρκο ςυμπὰ, πυ χαπάτεβι ος το μιςό το
ςπίτι, μάβρο απτα μυντςιλέις κε μιάνες. Τιχαντάρ μιάνες! Το ςυ-
μπά τζαλιςςλάιςεν, τα κερίςςα ςτα γυνέις έπεφταν ζαρυτά κε φένεν-
τον, ότι το ςπίτι αμάν να υμπραέβ. Πες το κυςςέ, γιαναςςὰ ςτα
ικόνες, ίτανε δραζμένα χαρτίτζα αχτα ςςιςςάιδα κε χαπέις; γαζέτας
χαρτί—αντὶς καρτίνες. Γαριπλίχ, γαριπλίχ! Απ' τυς μεγάλς κανίς-
πα δεν ίτυν ςπιτ, όλι-πα διάβαν να θερίζυν. Πας το ςυμπά κάθεν-
τον ένα κορτςίτς κανὰ οχτό χρονό, με το άςπρο το κεφάλι, γριντζό,
αδιάφορο· αφτό δεν ντράνςεν πα χαρςςύ-τιν. Κάτο κνίςςκεντον χαρςςύ
ςτο τζιλμπιρί άςπρο κάτα.

— Κις, κις!—χύλικςεν-το Σάςςα.—Κις!

— Αφτὸ δε γρικά,—ίπε το κορτςίτς.—Σαγιρλάιςεν.

— Γιατί;

— Αιτς. Ντόκαν-το!

Ο Νικόλας κε ι 'Ολγα αμάν ντράνςαν λόρια-τιν, έμαθαν-το, τίλογο ζίςιμο εν εδό, μα τίποτε δεν ίπαν τ' έναν τ' άλο, τίντζκα έβαλχν τα μπυχτζάιδα-τιν κε τίντζκα κζέβαν πες τ' μιςαρέα. Το ςπίτι-τιν ίτανε τρίτο απτο χοριατί τ' γιαγά κε φένεντον ςτα όλα γαρίπκο, ςτα όλα παλέο αχτο γιαπί-τ. Το δέφτερο-πα δεν ίτυνε καλίτερο, μα το ςπίτι, πυ ςτέκεντον τζαχ ς' γιαγά, ίτανε ςτυπαγμένο πάνο αν το τενεκέ κε ίχε πας τα γιαλία-τυ ζαναβέςκις.

Αφτό το ςπίτι, δίχος φραχτί ολόγιρά-τυ, ςτέκεντον χόρια κε πέςο ίτυνε τραχτίρ. Τα ςπίτια ςτέκανταν ένα γράδα κε όλο το χοριό, τίντζκο κε ςιλογιζμένο, με τα κατέις, τζατέις κε ριαμπίνες, πυ βέγλιζαν απ' τις αβλέις, ίχε καλό γιαπί.

Πίςο ςτα χοριατί αβλέις ςτο ποτάμ κατβένιςςκε ςτράτα, τζαπριφτό κε γιριτό, πυ πες το χόμα, εκί κε εδό, φανερόθαν χοντρά χαγιάιδα. Δον το ςτράτα, ςτο γιριτό τ' γιαγά, ςιμά ς' αφτά τα χαγιάιδα κε τζυχύρια, πυ τα έςκαπςαν ι τςυκαλάδες, κλοθογίριζαν ι ςτρατίτςες, τζαράνια-τζαράνια ςτέκανταν γαςτρία απτα τςακυμένα πινάκια εμ κόκινα, εμ κόκκα, κε εκί ιςακατφόρ ιπλύτιν-τον πλατί, ίςο, χλυρό τυγάι, πυ το χορτάρ άρταχ ίτυνε τζαλιμένο κε τόρα πέςο πράτανε το χυριατί κυτόβ. Το πυτάμ ίτυνε κανά βερςτ αβλάχ απ' το χορίο, με ζαρυτές, θαβμάςιες κορδιλιτές αχροποταμιές, απέρα ςτο ποτάμ πάλι πλατί τυγάι, κυτόβ, μακρί γράδα άςπρα ςςνάρια, ίςτερα πάλι άιτς, τίλογα κε ς ατύτι μαρέα, τζαπριφτό τζαπ κε πάνο, πας το τζαπ, χορίο με το κλιςία, πυ ίχε πέντε κυλφέις κε κατ-λίγο αβλάχ το ςπίτι, πυ έζνανε ι κίριι.

— Καλό εν εδό ςε ςας! —ίπε Ολγα, βάλοντας το ςταβρό-τις χαρςςύ ςτιν κλιςία.—Μιντάν, θεέ-μυ.

Χάλις αφτό τον κερό ντόκιν καμπάνα ςτο βετζέρνια (απςαβρίτ ίτυνε κιριακίς). Διο μικρά κυρτζίτζα, πυ φέριςςκαν από κάτο ένα τςιμπέρκα νερό, έκλυςαν ς' κλιςία μαρέα να φυχρύνε καμπάνας τ' λαλία.

— Ατίτκο ςυρύ ςτο «Σλαβιάνςκι μπαζάρ» ίνε μεςμερνέςςο φαγί...—ίπε ο Νικόλας ονιροπόλα.

Κάθοντας πας το γιαγά τυ γιαρ, ο Νικόλας κε ι 'Ολγα ντράναναν τίλογα βαςίλεβιν ίλιος, τίλογα υρανός, κόκινο κε φλιυρίτκο, κυπόθεν πες το πυτάμ, φανερύτεντον ςτα κλιςίας τα γιαλία κε ς' όλο τον αέρα-πα τριφερό, τίντζκο, ατίτκο τεμίζκο, τίλογο καμία-πα δεν

ίνε στι Μόσχα. Κε όταν βασίλεπσιν ίλιος, με το μυνκριζμό κε χύλιζμο πέρασεν το κυτόβ, πέτασαν ίρταν απ' πέρα τα σσνάρια, κε όλα-πα τιντζλάισαν, το αδίνατο φος ζβίχτεν, σίνκεπσιν πες τ' ν αέρα κε τζάλκα πσσίρσε γιανάσσεπσιν το βραδνέσσο σκοτίν.

Αφτό τιν όρα γίρσανε ι γèρι, Νικόλας τάτα κε μάνα, αριχτζάν, χαμπύρ, δίχος δόντια, δί-τιν αντ' ένα μπόι. Ίρτανε κε ι γινέκες, σνίφσες, Μαρία κε Φέκλα, πυ δύλεβαν απέρα στον πομέστζικο. Μαρία, τίνα ίσσεν Νικόλα τον αδερφό Κιριάκο, ίχε èκσι μικρά, Φέκλα, αδερφότ' Δενίς γινέκα, τίνα έφταιν σαλτατλίχ—δίο. Κε όταν ο Νικόλας έμπεν πέσο κε ίδε όλο το ταιφά, όλα τύτα τα μικρà κε μεγάλα κυρμία, πυ σαλέφκανταν πας τις πολάτες, πες τα κνία κε πες τα όλα κυσσèιδα κε όταν το ìδεν, τίλογα αναχόρταστα ο γέρος κε ι γινέκες έτρογαν το μάβρο πσομί, πυ το βύταναν πες το νερό, έμαθεν-το, ότι κυτυρύ ίρθε αφτός εδò, ζαμπύνς, δìχος καπίκια κε ακόμα αν το ταιφάτ-πα,—κυτυρύ!

— Για πύ εν αδερφό-μ' Κιριάκος;—ρότισε αφτός, όταν σσεροπιάκανε.

— Στον κυπέτς σμα εν μπαρισστραιμένος χαραύλς, — ίπε τάτα-τ',—πες το όρυς. Το πεδί καλό να ίτυν, μα πες γύλα-τ' κυνόν πολά.

— Δεν χαζανέβ!—ίπε μάνα-τ' κε δακρόθεν. — Αγύρ-μας, βαχτσίζ, όχι στο σπίτι συρματύν, μα όκσο απ'το σπίτι. Κιριάκς-πα πιν κε γέρος-πα, δεν χριάζετ να το μυλόνυμ, κσέρι το στράτα πυ πάι στο τρακτίρ. Χυλιάστεν πάνο-μας Παναγία!

Φόντις ίρτανε μυσαφίρ, έβαλαν σαμοβàρ. Το τζάι μίριζε πσαρέας, το ζάχαρι ίτυνε τσιναιμένο κε κόκκο, πάνο στο πσομί κε στα σαύτια έτρεχαν τα ταρακάνια. Ίτυνε αναγυλιάρκο να πινς κε το λαχίρτεμο-πα ίτυνε αναγυλιάρκο—όλο για τα εκσικλίχια κε πόνια. Μα δε κατέσοσαν να πίνε ακόμα από ένα τζάσσκα, τίλογα απ' όκσο γρικίθε χυντρό, μακρί μαχαρυμένο νταύσς:

— Μα-α-ρία!

— Μιάζι, ότι Κιριάκος ερκετ—ίπεν γέρος—το ανκέφτεν πα αφτό...

Ολ-πα τιντζλάισαν. Κε λίγο στέρας, πάλι αφτό το νταύσς— τρασσί κε μακρί, θαρίς κε απ' κάτο στον πάτο:

— Μα-α-ρία!

Μαρία, μεγάλ νίφι, παλαχανιάσεν, τσυχλέφτιν σιμά στο συμπά κε ένα-λυγάς θαγμαστικό ίτυν να ντρανάς, ότι αφτί αμπλα-

τιάνςα, χυβατλίδςα, άςκιμι γινέκα φοβίθε. Το κορίτςι-τις, αφτό το χυρτςίτς, πυ κάθεντον πας ςυμπά κε φένεντον αδιάφορι, χαμπαριςτάν πςςίρςεν να κλέι.

— Για ςι, τί κε μόνο, χολέρα!—χύλιξςε πάνο-τς Φέκλα, όμορφο ιςάν, χυβατλίδςα κε αμπλατιάνςα.—Μι φοβάςε, τι ςκοτόν-ςε!

Απ'τον γέρο ο Νικόλας το έμαθεν, ότι Μαρία φοβάτεντον να ζίνιςςκεν πες το όρυς με τον Κιριάκο κε ότι αφτός, όταν ίτυνε μεθιζμένος, κάθε φορά ίρχεντον πίςο-τς, βγάλιςςκεν άγρα νταύςςα κε αχίεφτα έκρυιν...

— Μαρία!—γρικίθε το νταύςς τζαχ ςιμά ς' πόρτα.

— Χυραιςέτ-με, καρδακί-μυ, παρακαλΰ-ςας, — πιχτά-πιχτά ίπε Μαρία πέροντας ανάςα άιτς, θαρίς-κε πέλναν-τιν πες το άλιαχ κρίο νερό,—χυραιςέτ-με, καρδακύτςι-μ...

'Εκλαπςαν όλα τα μικρά, τιχαντάρ ίτανε πέςο κε αντάματιν έκλαπςε κε Σάςςα. Γρικίθε μαχαρυμένο κοχυςτό κε πέςο έμπιν πςιλός άνθροπος με τα μάβρα τα γένια, με το ςςυμκέςςο το ςςάπκα κε—φοβερός, απ'αφτό, ότι αχ το μικρό το φος, πυ έδυιν το λαμπίτςα, δεν φένεντον πρόςοπο-τ'. Αφτός ίτυνε ο Κιριάκος. Γιανάςςεπςιν ςμα ςτ'γινέκα-τ', ύριαχςεν κε ντόκιν-τιν αντ' γυρθέα πες τον πρόςοπο. Αφτί δεν έβγαλε τ' λαλία-τς, ςςαςςμαλαιμέν αχ το ντόςμο κε μόνο κάτςεν κάτο. Αμάν το μιτί-τς τάςςεπςιν έμα.

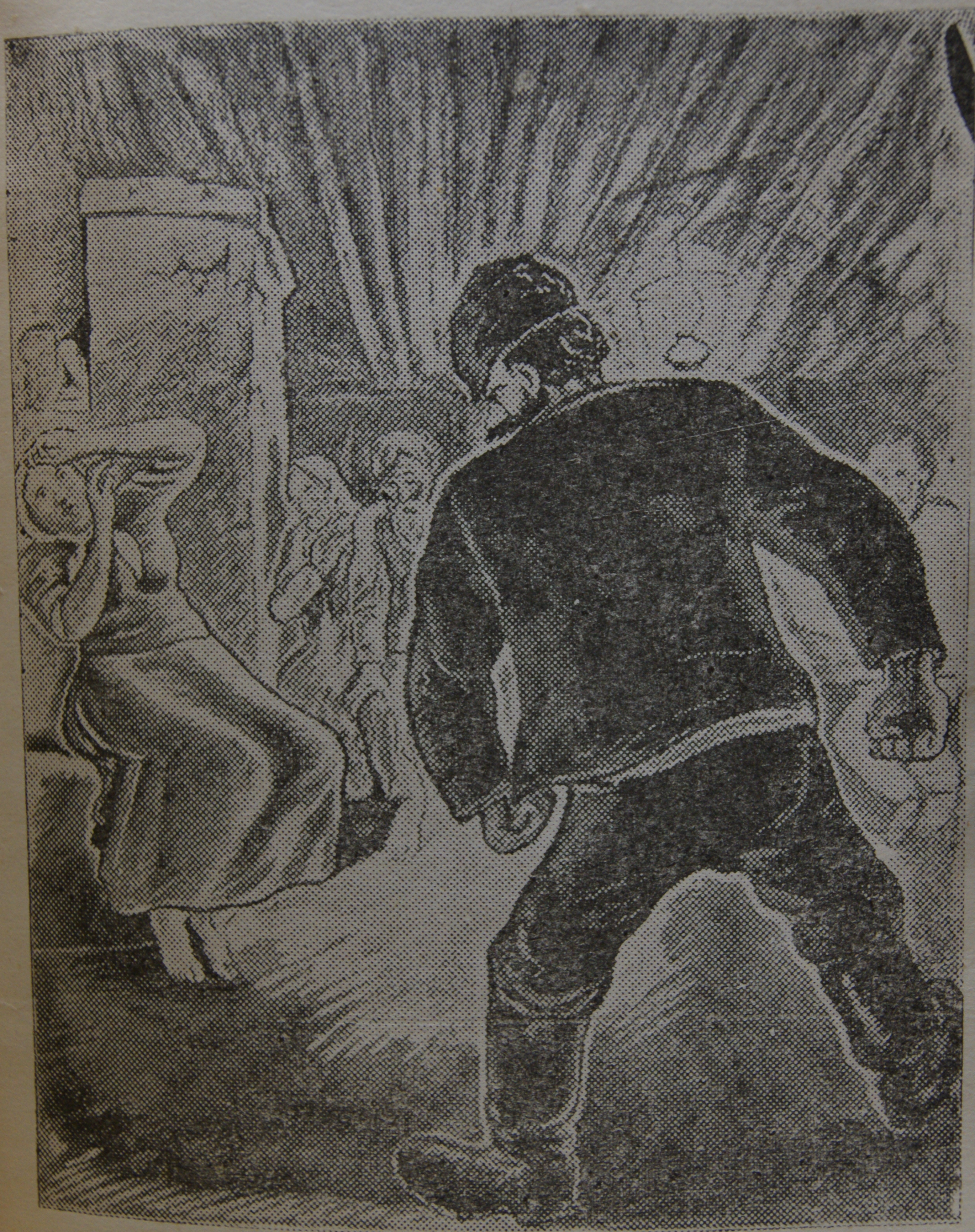
— Τίλογο μαςχαραλίχ, μαςχαραλίχ, — πυςςπύρζεν γέρος, τίνα τυρμάςςεβιν πας το ςυμπά.—'Εμπρο ςτυς μυςαφίρυς! Μέγα χρίμα!

Μανάκα κάθεντον τίντζκα, χαμπυριάςεν κε κατ νύνζεν. Φέκλα κυνάνζεν το κνι... Βαριςέ, ο Κιριάκος έμαθέν-το, ότι φένετε φοβερός κε ντυγυρτραιμένος αντ' αφτό, πιάκιν τ' Μαρία ςτο ςςερ, ςυρμάτιχςεν-τιν ς' πόρτα μαρέυ κε έβγαλε κίτκο νταύςς, να φένετε κι'άλο φοβερός ντεπ, μα αφτό το ζαμάν ίδεν τυς μιςαφίρς κε ςτάθεν.

— Α-α, ίρτετ...—ίπεν αφτός κε πέλςιν τ'γινέκα-τ'.—Καρδακόμ αδερφός αν το ταιφά-τ'...

Αφτός έβαλε το ςταβρό-τ' χαρςςύ ςτιν ιχόνα, ταντλίχχεντον, πλατέα γαργάλονεν τα μεθιζμένα-τ' κόκινα μάτια κε κύτεβιν τα λόγια-τ':

— Αδερφύτςχυμ αν το ταιφά-τ' ίρταν ςτο καρδακό-τιν το ςπίτι, ζνάτζιτ...Απ'το Περβοπρεςτόλνι ςςιέρ Μόςχα, ζνάτζιτ, ι μάνα 'χτα όλα τα ςςιέρια...Σχοριςέτ-με!..

... Πέςο έμπιν πςιλός φοβερὸς άνθροπος με τα μάβρα τα γένια, με το ςςυμκέςςο ςςάπκα... (ςελ. 8)

Αφτός κάτσεν πας το σκαμνί σιμά στο σαμοβάρ κε πςςίρσε να πιν τζάι, φοναστικά ρόφανε το τζάι αχ το μπλιυντίτςα. Ολ-πα τι λάλναν. Ο Κιριάκος έπινε κανά δέκα τζάςςκες, στερ έγερνε πας το σκαμνί κε χυρχύρκσεν.

Πςςίρσαν να τιμάχκυνε να πέφτυν. Το Νικόλα, γιαν ίτυν ζαμπύνς, έβαλάν-τον πας συμπά αν τον γέρο. Σάςςα έπεσεν πας τον πάτο, 'Ολγα με τις γινέκες διάβε πες τ' αράν.

— Ι-ι, χυρασέα—ίλειν αφτί, όταν έπεσε πας το πιτζάν γιανασςά στι Μαρία.— Αν τα δάκρες το πίκρας δεν ιχςιλετρέβς-το! Νταγιάνεπςι κε άλο τίπος-πα! Στο βανκέλιο εν γραμένο: 'Εντιριμ χανίς κρύι-σε στο σάχκο-ς το μάγλο, γιανασςτράι το τζυλάχκο-ς'.. Ι-ι, χυρασέα.

'Ιςτερα αφτί γάλια με χαμιλό το νταύςς—ίλειν-τιν για τι Μόςχα, για το ζίςιμό-τις κε γι' αφτό, τίλογα ίτυνε αφτί γόρνιτζναια στις μεμπλιρόβανι κόμνατες.

—Στι Μόςχα τα σπίτια εν μεγάλα, τυλαδί — ίλειν αφτί — κιλ-σίες εν πολά-πολά, σαράντα απ' σαράντα, χυρασέα, κε πες τα σπί-τια όλο κίριι κε τίτκι όμορφι κε καλά φοριμένι!

Μαρία ίπε, ότι αφτί χαμία-πα δεν ίτυνε τ'εν κε στι Μόςχα, μα στιν περιφεριακί-τιν πόλι-πα. Αφτί ίτυνε αγράματι, δεν ίκςερε κανα-λυγάς μολίτβες-πα, δεν ίκςερε κε το «Πάτερ ιμόν». Αφτί κε ι σνίφςα-τς Φέκλα, τίνα κάθεντον τόρα αβλάχ κε φυχράτεν-τον, στο άλιαχ λίγο ίχαν χαμπάρ κε τίπος-πα δεν μπόρναν να μαθέ-νιςςκαν αχ 'Ολγας τα λόγια. Δι-τιν-πα δεν αγάπαναν τυς άντρες-τυς: Μαρία φοβάτεντον τον Κιριάκο κε όταν αφτός πιμένιςςκε αντάμα-τς, αφτί τρόμαζε αχ το φόβο κε κάθε φορά πόννιν το κεφάλιτς, γιατί αφτός κιςκίνκα μίρζεν ραχέας κε τυτυνέας. Α Φέκλα, όταν τιν ρότισε: δε ροθμάι τον άντρα-τς, ίπε ανανκα-ζμένα:

— Ας χαθί πίςο!

Λαχίρντεπςαν κε τιντζλάισαν...

Ολόγιρα ίτυν αβόρα, σιμά στο αράν όςο ίχε χύλιζε το λυχτόρ, πατζάριζε να κεμιθύν. 'Οταν το ζζανκαριάρκο πιρνέςςο φος άρταχ φιντίριζε αχ όλα αραλίχια, ι Φέκλα μυχάτκα σικόθε κε κζέιν κε ίςτερα γρικίθεν, τίλογα έντραμιν δάιν, τίλογα χτίπςαν πας τον πάτο τα ακςιπόλτκα-τις τα μπδάρια.

II

Ι 'Ολγα διάβε ς' κλισία κε πίρε αντάμα-τις τ' Μαρία. 'Οταν κατβένισσκαν λον τ' στρατίτσα στο τυγάι, δί-τιν-πα ίταν σσένκι. 'Ολγα μπικένιδεν το μιντάν κε Μαρία σάιδεν τ' σνίψσα-τς σαν τον ακριβό, καρδακό άνθροπο. Γενισσκάτιν-τον ίλιος. Χαμιλά πάνο στο τυγάι πέτανε το νισταγμένο τσιριλί, το ποτάμ ίτυνε μαβριάρκο, τοπς-τοπς το τυμάν ακόμα δεν νταγλέφτιν, μα απέρα πας το τζαπ άρταχ ιπλόθικε ένα φοσερό σολνάρ, κλισίας το κυλφί λάμπριζε κε στο μπαχτζά τον κιρίον κισκίνκα χύλζαν τα σαγαρτζίχια.

— Γέρος τίπος τι λέι—λαχίρντεβε Μαρία—μα πιθιρά-μας εν χυλτιαρύ, όλο τζορέβ. Δαφτύ-μας το ζαιρέ έσοζιν μόνο ος τιν αποκριά, αγοράζυμ αλέβρι αχ το τραχτίρ,— αφτὶ-πα βγεν χυλίτς, πολά, λέι, σσισσλέβιτ!

— Ι-ι, κυρασέα... Νταγιάνεπσι κε άλο τίπος-πα... Λέι, μπαρόχ: Ελάτε στι μένα όλι δυλεφτάδες κε πολά φορτομένι...

'Ολγα λαχίρτεβε αζμπύδαχτα, τραβιχτά, μα πράτανιν άιτς, τίλογα πρατύνε τ' ατζζάβες, τζάλκα κε ζμπυδαχτικά. Κάθε μέρα διάβαζε το βανκέλιο, διάβαζε φοναστικά, τίλογα διαβάζυνε διάκι, άλιαχ πολά λόγια δεν τα γρίκανε, μα απ' τα άγια λόγια τζαχ δακρύτιντον κε όταν ίλειν τέτια λόγια σαν το «άστζε» κε «ντόντεζζε» ένα λυγάς γαλτζέα έσφιγνεν τ' καρδιά-τς. Αφτί πίστεβιν τον θεγό, τιν παναγιά, τυς άγιυς: πίστεβε, ότι τ'εσς τζαρά να αγλατόνς κανίνα-πα στο ντυνιά,—νέ τυς απλύς κόζμυς, νέ τυς νεμτσιδότς, νέ τυς τσινκάνυς, νέ τυς εβρέυς κε ότι μπιλά θα έχνι αφτί, τινα δεν χιέδνι τα ζόα. Πιστεβε, ότι άιτς εν γραμένο πες τα άγια χαρτία κε απ' αφτό, ότι διάβαζε κε ίλειν τα λόγια τυ βανκέλιυ, ας ίτανε κε αγρίκιτα, το πρόσοπο-τς νίσσκεντον παραπονιτό κε φοσέρνιν.

— Σι αχ πύθι ίσε;—ρότισε Μαρία.

— Αχ το Βλαντίμιρ. Μα πίραν-με στι Μόσχα γυργά, 8 χρονό άντα ίμνε.

'Εσοσαν στο ποτάμ. Απέρα, τζαχ σιμά στο νερό στέκεντον κε γλίσσκεντον ένα γινέκα.

— Δικί-μας Φέκλα,—αγνόρισέν-τιν Μαρία—απέρα ίτυνε ς' κίριυ τ'ν' αβλί. Στυς πρικάζτζικυς διάβε. Γλυσταρύ κε μπαρταμπάσσα —τ' εσς τζαρά να το λέις!

Ι Φέκλα, μαβρόφριδα, με τα κσετιλιζμένα μαλιά, ακόμα γιά-σσινα κε ζοιρί σαν το κορίτς, χυλτάισε πες το νερό, πσσίρσε να γιαλτέβ κε στα όλα μαρέις λόρια-τις έτραμαν τα κίματα.

— Μπαρταμπάσσα—τ'εσς τζαρά να το λέις!—μία κι' άλο ίπε Μαρία.

Πάνο στο ποτάμ πέρανεν πυσύρκα μπικιτραιμένο ταχταδί κυπύρ κε χάλις πκάτο στο κυπύρ πες το τιμίζκο φοσερό νερό γιαλτάιβαν κυπάιδα-κυπάιδα πσαρίτζα. Πας τα χλιυρά καφαλέις, πύια ντρανισσκάτανταν πες το νερό, λάμπριζεν το τζιχ. Τ' αέρα χλάθιν, ίντυνε καλό. Τίλογο όμορφο πιρνός! Κε πρέπνα τίλογο όμορφο θα να ίτυν το ζίσιμό-πα στο ντυνιά, αν δε θα ίτυνε το άτχο αμπίτεφτο γαριπλίχ, αχ το πύιο μπυδίνα-πα δε μλυς. Έπρεπε τόρα μόνο να έκλοθις πίσο, να ντράνανις πας το χοριό, τίλογχ ζοιρά έκρυαν στο νύ-ς όλα, πυ ίτυνε πσες—κε αφτό το πσεματκό βαχτλίδκο ζίσμο, πυ φένεντον στα μάτια-ς ολόγιρα, το φάνιν-πα αφτό—νταγλέφκιντον.

Ίρταν ς' κλισία. Μαρία στάθιν σιμά ς' πόρτα κε ντροπιά-χτεν να πάι έμπρο. Ντροπιάχτεν να κάθετ-πα, ταχάτ στιν ομπέτ-νια τιφτιλάισαν μόνο στα 9 όρες τον πιρνό. Αιτς-πα στέκεντον όλο το ζαμάν.

Όταν διάβαζαν το βανκέλιο, κόζμυς πσσίρσαν να κυτζιρέφ-κυνε, έδυγαν στράτα ς' πομέστζιχ το ταιφά. Πες κλισία έμπαν δίο κυρίτζα αν τα σπρύτσκα τα φιστάνια, αν τα μεγάλα σσλιάπες κε αντάμα-τιν ένα ταμπανέσσκο πεδίτς αν τα κοκινάρκα τα μάγλα, φορεμένο με το ματρόσκι κοστιύμ. Τίλογα φανερόθαν-πα, ι Όλγα τζαχ χάριν: το ντράνσιν πάνο-τιν-πα αφτό, νύνσεν απ' πέσο-τς, ότι αφτί ίνε σαιγιλίδ, μαθιμέν κε όμορφι κόζμυς. Μαρία ντράνσεν πάνο-τιν πκάτο-πκάτο, χυλτιάρκα, χασιβιτλίδκα, θαρίς έμπαν πέσο όχι κόζμυς, μα αντζιτέρια, πυ πόρναν να τιν τσαλάπυναν αν δε θα γιαγιαλάιβεν ς' ένα μαρέα.

Κε όταν διάκος πσάλνισσκεν τίπος κε βγάλισσκεν χοντρό ντα-ύσς, ς' αφτίνα φένεντον, θαρίς κε χυλίζ: «Μα-αρία!» κε αφτί κσεπάχκεντον...

III

Στο χορίο δάιν χαμπάρ, ότι ίρτανε μυσαφίρ κε άντα πέλσαν αχ κλισία στέρα το σπίτ-τιν γιομόθεν κόζμυς. Ίρταν Λεόνιτζεβι

κε Ματβέιτζεβι κε Ιλιτζόβι-πα να ροτίςυνε για τα σόγια-τιν, τίνα δύλεβαν ςτι Μόςχα. 'Ολα τα πεδιά αχ το Ζζύκοβο, τίνα ίκςεραν γράμα, δάιναν ςτι Μόςχα κε μπαρισςτράιβαν-τα εκί μόνο ςτις γοςτίνιτςες, πυ νίςςκανταν οφιτςιάντι κε κοριντόρνι (τίλογα αχ το χυμςςύδκο τ' χορίο, πυ ίτυνε απέρα, μπαρισςτράιβανε τα πεδία-τιν μόνο ςτα μπύλοτζνι) κε άιτς ίτυνε ςτα γυργά, ακόμα όταν ίτανε κρεποςτνόε πράβο, πότε ένας Λυκά Ιβανόβιτζ, χοριάτις απ το Ζζύκοβο, ος ατόρα αζμόνιτος, πυ δύλεβε μπυφέτζικος πες το ένα μοςκοβίτικο κλυμπ, πέριςςκε ςτι δυλία μόνο τυς χοριάτες αχ διχό-τ' το χορίο κε αφτί, όταν φέριςςκαν χαντίρ, ςμαρλάιβαν τα σόγια-τυς να έρχυνε κε ίβριςςκάν-τις δυλία ςτα τρακτίρια κε ρεςτοράνια. Απ'αφτό τον κερό το χορίο Ζζύκοβο δεν ίχε άλο όνομα ςτα χυμςςύδκα χορίατα απ'το «Χάμςκαγια» γιά «Χολύεβκα» μπαςςχά. Τον Νικόλα διάβαντον ςτι Μόςχα, όταν ίτυνε έντεκα χρονό κε μπαριςςτράιβεντον ςτι δυλία ο Ιβάν Μακάριτζ απ το Ματβέιτζεβ το ταιφά, τίνα δύλεβιν ατότες καπελτινέρος ςτο «Ερμιτάζζ». Κε τόρα ο Νικόλας ίλειν ςτα σόγια-τ' ςαιγιλίδκα:

— Ιβάν Μακάριτζ ίνε δικόμ' εβεργέτις, για αφτόνα εγό χριάζετε μερα-νίχτα να παρακαλό τον θεγό, πος να λέις αφτός με έκανε καλό άνθροπο.

— Ι-ι, μανίτςαμ!—παραπονιτά ίπε πςιλέςα μανάκα, Ιβάν Μακάριτζ αδερφί,—κανά-λυγάς χαμπάρ-πα δεν έχυμ απ' αφτόνα!

— Σςυμκά έφταιν δυλία ςτον Ομόν; μα φέτος πίρα το χαμπάρ-τ', ένα τόπο όκςο απτο ςςιέρ, ςτα μπαχτζάιδα... Γέραςεν. 'Εμπρο, ίρχεντον ραςτ καλτερί, φέριςςκε ςτο ςπίτι-τ από δέκα ρύβλια τ' μέρα, μα τόρα παντύ-πα τα χαζάντζα ικςίλεπςαν, μαγανέβ γέρος.

Τα μανάκες κε ι γινέκες ντράναναν πας Νικόλα τα μπυδάρια, πυ φόρνεν κέντες, πας το παλαχανιάρκο τ' τον πρόςοπο κε ίλεγαν χαςιβετλίδκα:

— Δε θα χαζανέβις ςι άλο, Νικολάι 'Οςιποβιτζ, δε θα χαζανέβις! τί να κάμις!

Κε όλι-πα λαλάςςεβαν τ' Σάςςα. Αφτί όρταχ γιόμιςε τα δέκα, μα ίταν άλιαχ χαμελί κε χαμένςα κε ίςςεν τζαρά να ίλεις, ότι εν κανά εφτά χρονό. Ανάμεςα ςτα άλα τα κυρτζίτζα, μαβριάρκα αχ τον ίλιο, άςκιμα κυριμένα, αν τα μακρέα πυκάμιςα, αφτί αςπρύτςκι, με τα μεγάλα μάβρα μάτια, με κοκινύτςκο λεντίτςα πες τα μαλία-τς φένεντον ατζαίπςα, θαρίς κε αφτό ίτυνε κανά κίτκο πρα-

ματίτς, πυ το πιάκαν πες το τζολ κε ίφεράν-το πὲσο.

— Αφτί να διαβάζ-πα κσερ!—μαχτανέφτιν 'Ολγα, πυ ντρά-νανε με αγάπι πας το χορίτσι-τις.—Διάβακσε το καλό-μ το κυρ-τσίτς!—ίπε αφτί κε έβγαλε αχ το κυσσέ το βανκέλιο.—Σι διάβακσε, μις-πα φυχρύμας.

Το βανκέλιο ίτυνε παλέο, βαρί, με τα δερματί χάπια κε τσιναιμὲνα κυσσέιδα κε απ' αφτό δάιν ατίτκο μυρδία, θαρίς πέσο έμπαν μονάχι. Ι Σὰσσα σίκοσε τα φρίδα-τς κε πσσίρσε φοναστικά, πιλανίζοντας τα λόγια:

— Отшедим же им, се ангел господень... во сне явил-ся Иосифу, глаголя: «востав поими отроча и матерь его»..

— 'Οτροτζα ι μάτερ εγό... ίπε 'Ολγα κε κοκίνσε όλυτς-πα αχ τι σινκὶνισι.

— «И бежи во Египет... и буди тамо, дондеже реку ти...»

'Οταν ίκσε το λόγο «ντόντεζζε» ι 'Ολγα δε νταγιάνεπσε κε έκλαπσεν. Ντρανόντας πάνο-τς δακρόθεν κε Μαρία, ίστερα Ιβάν Μακάριτζ αδερφί. Γέρος κόχσεν, πσσίρσε χαντράισε να δόκ τ' ανε-πσσάτ κανά ροστικό, μα δεν ίβρεν τὶπος-πα κε μόνο τίνακσεν το σσερ-τ'. Κε όταν μπίτεπσε το διάβαζμο, χυμσσύδ νταγλέφταν στα σπίτια-τιν παργοριμέν, μπιρικετλὲβοντας τ' 'Ολγα κε τ' Σάσσα.

Οτ' ίτανὲ γιορτίς, όλο το ταιφά-πα βρισσκάτεντον όλι τ' μέρα σπιτ. Ι μανάκα, πυ εμ άντρατς, εμ τα νίφιατς κε τ' ανέπσσατς-πα ίλεγαν-τιν ὲνα-λυγάς: «μανάκα», μαγανάιβεν όλα-πα να τα έφταιν μοναχίτς. Μοναχὶτς ίφτισσκεν τ' σιμπά κε έβαλε σαμοβάρ, απλόγυ-τς δάινεν στο νερό κε στέρας μυρμύριζε, ότι καταχρέμσαν-τιν με τι δυλία. Γιά φένεντον στα μάτια-τς, ότι τρακτίρστζικ τα σσνάρια γιανάσσεπσαν στο ογορότ κε έτρεχε βγένισσκε αππέσο με το μακρί ταγιάχ κε ίστερα κανά μισό όρα κεσκίνκα χύλιζε λόρια στα χαπυστάιδα, πυ ίτανε φτινά κε χυτσύζκα γιαν τον δαφτό-τς· γιά φένεντον στα μάτια-τς, ότι το κυρόνα αβλέβ τα πλίτζα κε με το τζόρεμο χυλτάιβε πας το κυρόνα. Βγένισσκεν χυλίτς κε μυρμύριζε αχ τον πιρνό ος το βραδὶ κε πιχτά βγάλισσκε τίτκο νταύσσ, όστε τζαχ στέκανταν κόζμος, τίνα πέραναν πες το συχάχ.

Τον γέρο αφτί δεν τον λαλάσσεβιν, παρασίμιαζίν-τον γιά υκνιάρ, γιά χολέρα. Αφτός δεν ίτυνε καματερός, υσσανεμάτς άνθροπος κε, μπέλτιμ, αν δε θα τον σναγόνανιν υζὺν-υζάχ. αφτός τεκμίλ θα βαζκέτζιβεν να έφταιν δυλία κε μόνο θα κάθεντον πας

ςυμπά κε να μπαρμπάριζε. Αφτός πολά ίλειν τον γιο-τ' πας τυς ντυςςμάνυς, χυρλανέφκεντον πας τα ζαράρια πυ τράβανεν, ταπλός, κάθε μέρα απ'τυς χυμςςύδς κε ίτανε άλιαχ ςτεβαρό να τον φυχράς.

— Νε,—ίλειν αφτός κε πιάνιςςκε τα μέσα-τ'.—Νε... Ένα βδομάδα αχ Σταβρύ τν' μέρα ςτερ πόλιςα γο πιτζάν από 30 καπίκια το πυτ, αν δαφτύμ το ιμίρ... Νε... Καλό... Μόνο, ελμπέτ, τον πιρνό φόρτοςα παένο με το πιτζάν, κανίνα δεν τιέβο, ςτο βαχτςίζκο τ'ν όρα ντρανύ—βγένι απτο τραχτίρ ςτάροςτας Αντίπ Σιντέλνικοβ. «Πύ το πάις, κοπέκ ογλύς, ίτογλυς; «κε βίτςοςιν-με πας το φτι.

Απ' το πςεζνό πίνιμο ςτερ Κιριάκυ το κεφάλ πόννιν να ςπάνιςςκεν κε τος ντρέπεντον έμπρο ςτον αδερφό-τ'.

— Νά τί κάνι το ραχί. Βάι, θεέ-μυ! χαμπαιατλίδκα μυρμύριζε κε τίναζε το ζαμπύνκο-τ' κεφάλ. Σις, αδερφό κε αδερφί-μυ, ςχοριςέτ-με Χριςτό τ' όνομα, απλόγυμ-πα δεν το έχο χαρά.

Οτ' ίτανε γιορτίς αγόραςαν ςτο τρακτίρ ένα ςιλέτςα κε μαγέρεβαν αν το ςιλέτςας το κεφάλ φαγί. Το μεςιμέρ όλι-πα κάτςαν να πίνε τζάι κε πίνιςςκαν πολά ζαμάν ος να ίδροςαν κε, φένεντον, τζαχ φύςκυςαν απ' το τζάι. Κε μόνο απ' αφτό ςτέρας κάτςαν να τρόγυν το φαγί όλι-πα αχ το ένα πινάκ. Το ςιλέτςα μανάκα μύλυςέν-το.

Το βραδί πας το γιαρ ο τςυκαλάς πςίνιςςκε πες το φύρνο χυχςςαλάχια. Ιςακατφόρ πες το τυγάι τα κορίτζα πιάκαν χορό κε τραγόδαναν. Δάλνιν γαρμόνια. Κε απέρα ςτο ποτάμ-πα έκειν ένα φύρνο κε τραγόδαναν τα κυρίτζά κε ςτα μακρά το τραγόδιμό-τιν φένεντον πολί όμορφο. Πες τυ τρακτίρ κε λόρια-τυ βγάλιςςκαν νταύςςα αγύρ. Αφτί τραγόδαναν μαχαρυμένα, κάθε ις τίλογα ίρεβιν, κε άιτς έβριζαν, όςτε Όλγα τζαχ τρόμαζιν κςιπαχτκά κε ίλειν:

— Βάι, μανίτςαμ!

Αφτί θαβμάςςκεντον, ότι το βρίςιμο γρικιςςκάτεντον υζύνυζάχ κε ότι ς' ολνύς πολά έβριζαν γιυρόντ, τίνα ίρτεν όρα-τιν να πυθένυν. Κε τα μικρά κε τα χυρίτζα φυκράτανταν αφτό το βρίςιμο κε ίτζ-πα δε ντροπιάχκανταν κε ίτυνε φανερό, ότι έμαθαν να το αγρικύν αχ τα μικρυθέις.

Πέραςε το μιςονίχτα, άρταχ ζβίχταν τα φύρνες εδό κε ατ'πέρα, μα πες το τυγάι κε πες το τρακτίρ ακόμα ίτανε κόζμυς. Ο γέρος κε ο Κιριάκος, μεθιζμέν, πυ πίρανε τ' έναν τ' άλο ςτο

ςερ κε ςκύντανaν ένας τον άλονα, ίρτανε σιμά στο αράν, όπο έπεφταν 'Ολγα κε Μαρία.

— 'Αφςι-το! υρμένεβιν τον Κιριάκο γέρος,—άφςι-το! Αφτί εν σιριό ιςάν... Κρίμα...

— Μα-αρία! χύλιχςε ο Κιριάκος.

— 'Αφςι-το!.. Κρίμα.. Αφτί εν καλί γινέκα...

Δί-τιν πα στάθαν ένα τνα σιμά στο αράν κε γιαγαλάιςαν διάβαν.

— Αγα-απύ γο τζολί τα τζιτζάκια!—χαμπαρςιστάν με φτινό κιςκίνκο νταύςς πςςίρςε να τραγυδά γέρος.— Αγαπύ-υ να σορέβο-τα 'γο!

'Ιςτερα έφτςιν, άςκιμα έβριςε κε δάιν πες το ςπιτ.

IV

Μανάκα έςτεκςε τιν Σάςςςα σιμά στο πιτζανέα κε ςμαρλάιςεν-τιν να ιςλέβ να μιν μπένυν πέσο τα ςςνάρια. 'Ιτυνε ζεςτό αβγυςτέςςο μέρα. Τραλτίρςτζικ τα ςςνάρια μπόρναν να ίρκανταν στο πιτζανέα απ' πίςο μαρέα, μα τόρα δε φτιέρναν: μπέλιζαν το ιλόπ σιμά στο τρακτίρ κε γάλια φόναζαν. Μόνο το γυςάκ πςιλά σίκονιν τό κεφάλι-τ, θαρίς κε ίςςεν στο νύ-τ να ντράνανιν: δε φένετ μανάκα με το ταγιάχ. Τ' ἄλα τα ςςνάρια μπόρναν να ίρκανταν αχ το τυγάι, μα αφτά τόρα βόςςκανταν μακρά αχ το ποτάμ απέρα κε φένανταν απ' εδό ένα μακρί ςπρύτςκο ζμάντζα. Σάςςα στάθεν κατ-λίγο, μπέζιπςεν, ντράνςεν, ότι τα ςςνάρια δε έρκυνε κε δάιν σιμά στο γιαρ.

Εκί ίδε Μαρίας το ςιφτεζνό τυ κυρτςίτς—τιν Μότκα, τίνα στέκιντον αςάλεφτα πας το χοντρό χαγιά κε ντράνανιν πας κλιςία. Μαρία ίχε δεκατρία μικρά, μα πέμναν-τιν μόνο έκςι, όλα-πα κυρτζίτζα κε λον το μέγα ίτυνε 8 χρονό. Μότκα, ακςιπόλτυς, με το μακρί το πυκάμιςο στέκεντον χαρςςύ στον ίλιο, ο ίλιος έκεεν το κυλφί-τς, μα αφτί δεν ςςυμπιλινέφκιντο, θαρίς κςελιάςιν κε πέμνιν. Σάςςα στάθεν γιαναςςά-τς κε ίπεν, ντρανόντας πας κλιςία:

— Πες κλιςία ζι ο θεός. Στα κοζμοκύ τα ςπίτια κέγυνε λάμπες κε κιρία, ς' θεγύ το ςπιτ καντιλίτςες—κοκινύτςκα, χλιυρύτςκα, ζζανκαρύτςκα, χάλις ματίτζα. Νίχτα ο θεός πρατί πες κλιςία, αντάμα-τ' παναγία κε αι-Νικόλας—τυπ, τυπ, τυπ... Χαραύλς πα φοβάτ, φοβάτ... Ι-ι, κυραςέα!—ίπε Σάςςα, τίλογα ίλειν μάνα-τς.

— Όταν θα έρχιτ το χιραζμάν όλα τα κλισίες να παένυν στον υρανό.

— Με τα καμ-πὰ-νες; ρότισε ι Μότκα με το ςςκρό νταύςς, πιλανίζοντας το λόγο-τις.

— Με τα καμπάνις ντάμα Κε όταν θα ίνε χιρζάμάν, καλί κόζμυς θα παένυνε στο παράδυς, κε κακί θα κέγυνε πάντα πες άζδιχτο τ' φοτία, κυρασέα. Δικό-μ τ' μάνα κε τ' Μαρία-πα θεός να τυς λέι: εςίς κανίνα-πα δεν έκαμιτ κακό κε απ' αφτό πρατέτ στο ςάχχο μαρέα, στο παράδος. Μα τον Κιριάκο κε τ' μανάκα να λέι: πρατέτ στο τζυλάχχο μαρέα, πες το φοτία. Κε τίνα έτρυιν μαντςιρχό, αφτόνα-πα πες φοτία!

Αφτί πλατέα ίνκςε τα μάτια-τς, ντράνςε απάνο πας τον υρανό κε ίπε:

— Ντράνα πας τον υρανό, να μιν ςαλέδς τα ματόφλα-ς— φένυνε ανκέλ.

Πςςίρςε Μότια-πα να ντρανά πας τον υρανό. Ένα τνα πέρασε τίντζκα.

— Ίδες τίπος; ρότισε Σάσσα.

— Ιόχ, δεν ίδα... ίπε Μότκα με χοντρό νταύςς.

— Μα γο ντρανύ-τυς. Μικύτςκα ανκέλ πετύν λον το υρανό κε με τα χανατίτια-τιν—μπλιμ, μπλιμ, χάλις κυνυπίτζα.

Ι Μότκα πέλςιν τα μὰτια-τς κάτο, κατ-λίγο νύνςεν κε ρότισε:

— Μανάκα-πα να κέιτ;

— Να κέιτ, κυρασέα!

Απ' το χαγιά ος τ' ακάτο τον πὰτο ίτυν γιριτό, πάνο όςεδιν μαλακύτςκο χλιυρό χορτάρ, πύιο ίθελις να το σιπαέδις με το χέρι-ς γιά να ιπλύςνε πάνο. Ι Σάσσα έπεσε πας το ράςςα-τς κε κιλίχτεν ιςακατφόρ. Μότκα-πα, τίνα ὶχε αφτό το ζαμὰν ςοδαρό πρόςοπο κε φυςςύνιζε, έπεςε κε κιλίχτεν κάτο κε όταν κιλίχχεντον, το πυκάμιςο-τς γιρίχτεν τζαχ ος τ' αμπλάτια-τς.

— Βάι, τίλογο με φάνιν χυτζυρλίδκο!—ίπε με το γέλαμο Σάςςα.

Δί-τιν δάδαν ιςαπάνο χαρςςύ στο τζαπ να κιλίχχυνε κὰτο μία κι'άλο, μα αφτό το ζαμάν γρικίθε το γνοριζμένο κιςκίνκο νταύςς. Ο, τίλογο φοδερό ίτυνε αφτό! Μανάκα, δίχος δόντια, κςερό κακάτς, χαμπύρςα, με τα κοντὰ τζαλιάρκα μαλιά, πυ τα τςάδε-

πσιν άνεμος, με το μακρί ταγιάχ βγάλισσκε αχ το ογορότ τα σσνάρια κε τζόρεβεν:

— 'Ολα τα χαπυστάιδα-πα μαρμάροσαν τα καταραμένα, να πσόφανιτ νέλασς, τα γέρμα, μαράζ-πα δεν κρύι πάνο-σας!

Αφτί ίδεν τα κυρτζίτζα, πέτακσεν το ταγιάχ, σίκοσε ένα διρί, πιάκεν τιν Σάσσα αχτ' γύλα με τα κσερά κε δινατά-τις δάχλα κε πάτσεν-τιν το δαρμό. Σάσσα έκλειν απ' τον πόνο κε απ' το φόβο. Αφτό τον κερό το γυσάκ, πυ πράτανε μεγαλιόνκα κε ίπλοσεν τ' γύλα-τ', γιανάσσεπσιν σ' μανάκα κε κατ' συσύριξε. 'Οταν γίρισε στο κοπάδι-τ', όλα τα μανάδες σσένκα χύλικσαν χαρσσύ-τι γο-γο-γο! 'Ιστερα μανάκα πσσίρσε να κρύι τιν Μότκα κε Μότκας το πυκάμισο πάλι γιρίχτεν πας τ' ράσσα-τς. Χυρλανιμέν, με το φοναστικό κλάπσιμο, ι Σάσσα δάιν στο σπιτ να το λέι τ' μάνα-τς· πίσο-τς δάινεν ι Μότκα, τίνα έκλειν, μα βγάλισσκε σσκρο νταύσς κε δε σφόνκανε τα δάκρες-τις κε απ' αφτό τον πρόσοπο-τς ίτυνε ατόσο σσλυμένο, θαρίς κε βύτισαν-το πες το νερό!

— Μανίτσαμ, μάνα!—θαβμάστεν ι 'Ολγα, όταν δί-τιν-πα έμπαν πέσο.—Θεέ-μυ κε Παναγία!

Ι Σάσσα πσσίρσε να το λέι τί έπαθε, μα αφτό συρύ αν το κοφτερό χύλιζμο κε τζόρεμο έμπεν πέσο μανάκα, χυλιάστεν ι Φέκλα κε το σπιτ γιομόθεν νταύσσα.

— Τίπος τ' εν, τίπος τ' εν! παργόρζεν-τιν 'Ολγα, ανανκαζμέν, με το παλαχανιάρκο τζιράι κε σιπάιδεν τιν Σάσσα πας το κεφάλ.—Αφτί εν μανάκας, πας αφτίνα εν κρίμα να πονισσκάσε! Τίπος τ' εν, το κυρτσίτσυ-μ!

Ο Νικόλας, τίνα ίτανε τεκμίλ βασανιζμένος αντ' αφτά τα παντοτινά νταύσσα, πίνα, καπνό, βρόμα, τίνα άρταχ ίτυνε χολιαζμένος πας το γαριπλίχ, τίνα ντρέπεντον έμπρο σ' γινέκα-τ κε στο κορίτσι-τ', ότι έχι τίτκο τάτα κε μάνα, κρέμασε απ' το συμπά τα μπυδάρια-τυ, κε ανανκαζμένα, παραπονιτά ίπε τ' μάνα-τ':

— Εσίς δε μπορίτε να τιν κρύιτ! Εσίς δεν έχετε κανά-λυγάς υκόμ-πα να τιν ντόκιτ!

— Νυ, πσοφάς εκί πας συμπά, αζμάν!—χύλικσε πάνο-τ' ι Φέκλα αντ' χυλί.—'Ιφεριν-σας εδό διάβολος, ιτμοφάγια!

Ι Σάσσα, κε Μότκα κε όλα τα κυρτζίτζα, τιχαντάρ ίταν, τσυχλέφταν πας συμπά πες κυσσέ, πίσο σ' Νικόλα τ' ράσσα κε απ' ατί φυκράτανταν δίχος λαλία, φοβιντζάρκα κε γρικισσκάτιντον, λογα χτιπύνε τα μικρά-τιν καρδίες. 'Οταν πες ταιφά εν ζαμπύνς,

τίνα εν ζαμπύνς πολά ζαμάν κε άρταχ χάςαν το θάρος, ότι μπορί να αινέφκετ, εν τίτκο βαρί κερό, όταν όλο το ταιφά φοβιντζάρκα, κριφά φιλάγυνε πότε να πυθέν· κε μόνο τα μικρά φοβύνε, ότι θα πυθέν καρδακός άνθροπος κε όταν νύνιζυνε πας αφτό, πάνταπα έχυνε μεγάλο φόβο. Κε τόρα-πα τα κυρτζίτζα, έςτεκςαν τ' ανάςα-τιν κε με χυρλανεμό ντράνανεν πας τον Νικόλα κε νύνιζαν γι' αφτό, ότι τζάλκα θα πυθέν. Αφτί ίθελαν να έκλεγαν κε να έλεγαν κάτι όμορφο, παραπονιτό.

Αφτός γιανάςςεβιν ςιμά ςτ' 'Ολγα, θαρίς χαντράιβεν απ' αφτίνα χυράιμο κε ίλειν-τιν γάλια, άιτς, ότι τρόμαζιν το νταύςς-τ':

— 'Ολια, ακριβί-μυ, δε μπορό εγό άλο να ίμε εδό. Κόπιν το ςαμπύρομ; Παρακαλύςε αν θεγύ κε Χριςτύ τ' όνομα, γράπςε τιν αδερφίς Κλάβδια Αβράμοβνα ας πυλί όλα τα εςς κε ας μας πελί καπίκια, ας παένυμ απ' εδό. Βάι, θεέ-μυ!—κύτεβιν αφτός τ' λαχαρτί-τ' πονιμένα,—πάλι αν κανά-μ μάτι ας ίρκεντον ραςτ να ντρανύ πας τι Μόςχα! Τζόλμαςι-μ ας τιν ντράνανα ςτον ίπνο-μ' τιν καρδακίμ!

'Οταν βράδνεν κε πέςο ςκοτίνςεν, ίτυνε τόςο χαςιβετλίδκο, όςτε ςτεβαρό ίτυνε να ίλεις κανά λόγο. Χυλτζάρςα μανάκα ςςύλυςε ζζίτνας κςεράιδα πες το πινάκ κε τςυτςύπανίν-τα πολά κερό, κανά όρα. Μαρία, πυ ίρμεκςε το χτινό, ίφερε το τςιμπέρκα με το γάλα κε έβαλέν-το πας το ςκαμνί. 'Ιςτερα μανάκα κόνυνιν το γάλα απ'το τςιμπέρκα πες τα κυτία πολά κερό κε αζμπύδαχτα, πρέπι, ίχε κριφό χαρά, ότι τόρα, Παναγίας τ' νιςτία κανίς-πα δε θα τρόι γάλα κε αφτό όλο-πα θα πιμέν. Κε μόνο λιγύτςκο, ένα ςτακς, αφίκεν χόρια πες το μπλιυντίτςα για τις Φέκλας το μικρό. Οταν αφτί κε Μαρία πίραν κε διάβαν τα κυτία πες το πόρεπ, ι Μότκα τζάλκα-τζάλκα κατέιν πάνο 'χτο ςυμπά, γιανάςςεπςε ςιμά ςτο ςκαμνί, πυ ςτέκεντον το κςιλίτκο πινάκ με τα ςςυλυμένα κςεράιδα κε τςαράντςεν πάνο γάλα αχ το μπλιυντίτςα.

Μανάκα, όταν γίριςε πέςο, πάλι πιάκιν να μαςά τα κςεράιδατς' κε Σάςςα με τιν Μότκα ντράνανεν πάνο-τς κε ίτανε χαρύμενι, ότι αφτί έφαιν μαντςιρκό κε αν πυθέν — να κατβέν ςτο ντζζινέμ. Αφτί πιφέρναν κε έπεςαν να κεμύνε κε Σάςςα, όταν διάβε ςτον ίπνο, μαγανάιβεν να ντράνανιν το ντζζινέμ. Στα μάτιατς φένεντον, ότι έκεεν μεγάλο φύρνο, γιαν το φύρνο, πυ έχι τςυκαλάς κε ότι διάβολος με τα κέρατα, τίλογα έχυνε τα χτινά, όλο-τ' πα μάβρος,

σιχτάιβεν τ' μανάκα πες φοτία με το μακρί το ταγιάχ, αιτς λυγάς, τίλογα αφτί ακόμα τί εν χαρτακόλνιν τα ςςνάρια.

V

Παναγίας νι μέρα, ςτα έντεκα όρες το βραδί, τα κορίτζα κε πεδία, πυ πράταναν πες το τυγάι, χαμπαρςιςτάν έβγαλαν μέγα νταύςς κε έτραμαν ς' χορίο μαρέχ. Κε αφτί, τίνα κάθανταν εδό, πας το πςέλος, πας το γιάρ σίφτε κανα λυγάς-πα δεν μπόρναν να το μαθένυν αχ το τί εν.

— Φοτία! Φοτία!—γρικίθεν απ' κάτο χτο γιάρ ατζόβκο νταύςς.—Τ'έγυμ!

Αφτί, τίνα κάθανταν πάνο, έκλυςαν ντράνςαν πίςο-τιν κε ίδανε άτχο, θαβμάςιο ςιίρ. Πάνο ςτο ένα ςπιτ, πυ ςτέκεντον ς' χοριατί τιν άκρα, ςτζυπαζμένο με τ' άςςιρο, κανά χυλάτζ ςτο πςέλος ςιχύτεντον υρτανφόρ το φλόγα, πυ φλακάριζε κε ντάγλεβιν ολόγιρά-τυ ςτα όλα μαρὲις τςίις ςαν το φοντὰν. Κε αμάν πιάκιν όλο το ταβάν κε γριθίκεν, τίλογα τζατιρλάιβε τ' φοτία.

Φὲνκος δε φένεντον τόςο φοςερό κε άρταχ πάνο χτο όλο το χοριό ιπλόθεν κόκινο φος, πυ τρόμαζε κε λαίςςκεντον. Πας τον πάτο έτραμαν μάβρα ςτζάιδα, μίριζε μοντςιλέας μυρδία. Κε αφτί κόζμος, πυ έτρεχαν αππο τυγάι, μαχανιζμένι, δεν μπόρναν να λαχίρτεβαν αχ το τρομάρα-τιν, ςκυντιςςκάτανταν, κρεμίςςκανταν κάτο, κε απ' αφτό, ότι δεν ίταν μαθιμέν ςτο μέγα το φος, πυςύρκα ντράναναν κε δεν αγνόριζαν τ' ένα ντάλο. 'Ιτανε άτχο. Κε το πολὰ άτχο φένεντον αφτό, ότι πάνο ςτο φοτία, πες το καπνό πέταναν περιςτέρια κε πες το τραχτίρ, πύ ακόμα χαμπάρ-πα τ' ίχανε για το φοτία, κύτεβαν το τραγόδιμο κε το λάλιμο πας το γαρμόνια, θαρίς τὶπος-πα τ' ίτυν.

— Νταγί Σεμιόν το ςπιτ κέιτ!—χύλικςε ένας, πυ ιχε χοντρό τραςςί νταύςς.

Μαρία έτρεχε λόρια ςτο ςπίτι-τς, έκλειν, τςάκονιν τα ςςέριατς, κιρτζίνζεν τα δόντια-τς, ταχάτ τ' φοτία ίτυνε μακρά, ςτο άλο χορίο τ' ν άκρα. Κζέιν ο Νικόλας, φοριμένος με τα κέντες, έτραμαν-κζέβαν τα μικρά, μόνο με τα πυκάμιςα. Σιμά ς' γιυζμπαςςί το ςπιτ ντόκανε πες το ςιδερί πλακί. Μπ-ε-εμ, μπε-μ, μπεμ... δάιν λον τ' αέρα κε απ' αφτό το πιχτό αςτέγνιτο χτίπαμο ςφίχκεντον καρδία κε ανατρέχανε τ' ςάρκα. Τα γιυρόντκα μανάκες

στέχανταν με τα ιχόνες. Απ' τις αβλέις βγάλισσκαν πες το συχάχ πρόβατα, μοσκάρια κε χτινά, στίβαζαν συντύτια, δέρματα, βαρέλια. 'Ενα μάβρο αγιαγίρ, πυ δεν το πέλναι στο ιλχί, γιατί λάχτανιν κε γεραλάιβε τ' άλογα, πελιμένο μπόσσκα, με ντυμπυρτί κε χριμίταμο έτραμιν λον το χορίο μία κε μία κι'άλο, στέρα στάθεν σιμά στο ταλικέ κε πσσίρσε να το λαχτά με τ' απίσο-τ' τα μπδάρια.

Απèρα πες κλισία ντόκεν το καμπάνα.

Λόρια στο σπίτι, πυ πιάκεν κε κέιτιντον, ίτυνε ατίτκο ζεστ κε ατόσο φοσερό, ότι καλά μπιλίνεβε καθε ένα χορταρίτς. Πας ένα απ' τα συντύκια, πυ κατέσοσαν να τα βγάλυν, κάθεντον ο Σεμιόνς, κόκινος χοριάτις με το χοντρό μιτί, με το καρτύζι, μπατραιμένο πας το κεφάλι-τ' χαμελά ος τα φτία-τ', φορεμένος πες το πιτζζάκ: γινέκα-τ' έπεφτε κύπα, δεν ίκσερε τον δαφτό-τς κε γόνκανιν. 'Ενας γέρος, κανά 80 χρονό, χαμιλός, με τα μακρέα τα γένια, αλοχορότες, μα, βαρισέ, σιδεμένος κανα-λυγάς με το φοτία, πράτανε λόρια-λόρια, δίχος σσάπκα κε πράτιζε πες τα σσèρια-τ ένα μπυχτζαδίτσα. Το τζυπλάχκο-τ' το κεφάλ φένεντον κοκινάρκο αχ το φλòγα. Ο στάροστας Αντιπ Σιντέλνικοφ, μαβριάρς κε χαραχάσσις, χάλις τσίνκανος, γιανάσσεπσε σιμά στο σπιτ με το τσυκίρα κε ντόκιν τσάκοσιν τα γιαλία—ένα πίσο στο άλο, κανίς-πα δεν το ίκσερε τί κε μόνο κε στέρας πσσίρσε να χυταρέβ τ' χαλτιρμά.

— Γινέκες, φερέτ νερό!—χύλζεν αφτός.—Φερέτ τ' μασσίνα-α!.. Σαλεφτèτ λίγο!

Αφτί αγύρ, τίνα πίνεσσκαν κòμα τί εν πες το τραχτίρ, βζέχταν κε συρμάτικσαν ίφεραν το ποζζàρνι μιχανί. Ολ-τιν-πα ίταν μεθιζμέν, μπρύμταναν κε κρεμίσσκανταν κε όλ-τιν-πα ίχανε χαμπαγιατλίδκο τζιράι κε ίτανε δακρυμέν.

— Κυρίτζα, νερό!—χùλιζε στάροστας, πυ δαφτό-τ' πα ίτυνε μεθιζμένος.—Πορεφτέτε, κυρίτζα!

Ι γινέκες κε τα κυρίτζα έτρεχαν στο τζαπ ακάτο, πυ ίτυνε πιγάδ κε συρμάτιγαν πάνο γιομάτα τσιμπέρκες κε υσσάτια, κόνυνανta πες τ' μασσίνα κε πάλι έτρεχαν ισακατφόρ. Κυβάλναν νερό κε ι 'Ολγα, ι Μαρία, ι Σάσσα κε ι Μότια. Πας τ' μασσίνα δùλεβαν ι γινέκες κε τα πεδίτζα. Ο στάροστας, πυ γιυρυχλάιβε το μακρί έντιρο μία χαρσσύ σ' πόρτα, μία πας τα γιαλία, èστεγνε το νερό αν το δάχλο-τ κε ατότες το νερò, πυ βγèνισσκε αχ το έντιμο, τζαχ τζατιρλάιβεν.

— Μπράβο, Αντίπ,—γρικιςςκάτανταν νταύςςα.—Σοςτά πορὲφκες!

Κε ο Αντίπ χύςςκεντον πες ν' αγιάτ γιουρύχ πες φοτία κε χύλιζεν απ' εκὶ:

— Φερέτ νερό! Βαλέτ ζαμέτ, χριςτιανὶ, γιαν ίντυνε τίτκο χατελίδκο δλία!

Χοριάτες ςτέκανταν ένα κυπάδ λόρια, τίπος-πα δεν έφταγαν κε μόνο ντράνανan πας το ςπιτ, πυ κέιτιντον. Κανίς-πα δεν ίκςερε ςτο τί να γιαπυςςέβ, κανίς-πα τίπος-πα δεν μπαςςχάρεβε να έφταιν, ταχάτ λόρια ίτανε ςτιβαζμένα χοράφ, πιυζάν, ςτέκανταν αράνια, ίταν τζαρανλαιμένα κςερά χυβράιδα. Βρὲθαν εδό κε ο Κιριάκος κε γέρος Ιόςιπς, τάτα-τ', δl-τιν-πα αν το τιέφ. Κε θαρίς απ' αφτό, οτ' ίθελε να ικςιλετρέβ το χαμπαγιάτ-τ' πος δεν κάμι τίπος-πα, ο γέρος ίλειν τ' γινέκα, πυ έπεφτε πας τον πάτο:

— Γιατί, κυμπάρα, χυρλανὲφκες; Το ςπιτ εν ζαςςτραχόβανι —άλο τί θέλις!

Σεμιόνς ίλειν μὶα τον ίνα, μία τον άλονα, τίλογα λυγάς πιάκιν το ςπιτ:

— Αύτος γέρος, αν το μπυχτζαδίτςα, πυ ίτυνε ςιφτέ ςιμά ςτον γενεράλ Ζζύκοβ. Σ' δικό-μας τον γενεράλ, θεός ςχορέςτι, μάγερας ίτυν. Ίρτεν το βραδί: «πὲλ-μι, λέι, ας πέφτυ»... Ε, ελμπέτ, έπιναμ απ' ένα ςτακανίτς... Μανάκα ντόκιν ςτο νύ-τς να βαλ ςαμοβάρ να μας ποτίζ τζάι, μα βαριςέ ςτο βαχτςίζκο τ'ν όρα έβαλε το ςαμοβὰρ πες ν' αγιάτ, τα τςίς-πα αχ το τζύρτα, ελμπέτ, γιουρύχ πες το ταβάν, πες τ' άςςιρο, αφτό-πα, μπαρόχ, πιάκιν... Λίγο κι' άλο εμίς-πα τιὲγνιμιτς. Γέρο το ςςάπκα-πα κάιν, κρίμας τ' ςςάπκα!

Στο ςιδερί το πλακί χτίπαναν δίχος ςτέκςιμο κε πιχτά έκρυγαν τ' καμπάνα πες κλιςία, απέρα ςτο ποτάμ. Ι Όλγα, όλιπα φοςιραιμέν, μαχανιζμὲν, αν το μέγα το φόβο ντράνανιν πας τα πρόβατα, πυ φέναντaν κόκινα κε πας τα κοκινάρκα περιςτέρια. πυ πέταναν πες το καπνό κε έτρεχε μία ιςακάτο, ςτο πιγάδ, μία ιςαπάνο. Φένεν-τιν, ότι αφτό καμπανί τ' λαλία ςαν κοφτερό χαντ ὲμπιν πες καρδία-τς, ότι αφτό τ' φοτία καμία-πα δε θα μπιτέβ, ότι χάθεν Σάςςα... Όταν πες το ςπίτ υμπράιςεν το ταβάν, αφτί νύνςεν, ότι τόρα να πιὰν κε να κέιτ όλο το χορίο κε απ' αφτὸ το νύνιζμα χάςιν το νταγά-τς, άρταχ δεν μπόρνεν να κυβάλνεν νερὸ, κάτςεν πας το γιάρ κε έβαλεν γιανaςςά-τς τα τςι-

μπέρκες. Λόρια-τς κε λίγο χαμιλά κάθανταν κι'άλα γινέκες κε μυρλόγαναν άιτς, τίλογα μυρλογύν στο θάνατο.

Απ' πέρα μαρέα, αχ πομέστζιχ τ' ν'αβλί πας τα δίο μπρίτζκες ίρτανε πρικάζτζιχ κε γιαλτζίδ κε ίφερανε ποζζάρνι μασσίνα. 'Ιρτεν ίς αλγάδος—στυντέντος αν το ασπρύτσκο το κίτελ, άλιαχ γιάσσκο πεδί. Χτίπσανε με τα τσυκίρες, έστεκσαν χαρσσύ στα σπιτί γονέις σκάλα κε τυρμάσσιπσαν πας το σκάλα αν το μία πέντε νυμάτ, ς' ολνύς-τιν έμπρο στυτέντας, τίνα ίτυν κόκινος κε χύλζεν κισκίνκα, μαχαρυμένα, αν τ' ατίτκο το γιαπί, θαρίς κε να ζβις τα σπίτια, πυ πιάκαν, ίτυνε ς' αφτόνα μαθιμένο δλία. Ντάγλεβαν το σπιτ χαπέις-χαπέις, στέρας ντάγλεπσαν το μαντρί, το φραχτί κε το στέκεντον σιμά το ασσιρόνα.

— Να μιν τυς αφίνετ να το ντaγλέβυν!—γρικίθαν ανάμεσα στον κόζμυ ανανκαζμένα νταύσσα.—Να μιν τυς αφίνετ!

Ο Κιριάκος τζυνάισεν δάιν στο σπιτ μαρέα για να πατζαρίζ τυς κσένυς να ντaγλέβυν το σπιτ; μα ένας απ' τυς αλοχορότες γίρσεν-τον ακσαπίσα κε χτίπσεν-τον ένα γορθέα πας το τζιλκέ. Τοπς-τοπς χαχανίσταν, αλοχορότες μία κι'άλο ντόκεν-τον, Κιριάκος κρεμίιν κε πας τα τέσερα-τ αρκύδεπσιν ακσαπίσα πες τον κόζμο.

Απ' πέρα ίρτανε δία όμορφα κορίτζα με τα σσλιάπες, βαρισέ, στυντέντο τ' αδέρφια. Στάθαν αβλάχ κε ντράναναν, τίλογα κέιτ το σπιτ. Τα κιρίσσα, πυ τα συρμάτιχσαν τ' ένα μαρέα, άρταχ δεν έκιγαν, μα άλιαχ κάπνιζαν. Στυντέντας, τίνα ίχε πες το σσερ-τ' το έντ'ρο απτο μασσίνα, γιυρυχλάιβε το νερό μία πας τα κιρίσσα, μία πας τυς χοριάτες, μία-μία πας τα γινέκες, τίνα συρμάτιγαν αχ το πιγάδ νερό.

— Ζζορζζ!—ίλεγαν-τον τα κορίτζα κε πες τα νταύσσα-τιν γρικισσκάτεντον εμ τζόρεμο εμ κριφό χασιβέτ.—Ζζορζζ!

Το φοτία έζβισάν-το. Κε μόνο, όταν πσσίρσαν να ντaγλέφκυντε κόζμυς, σσυμπιλινέφτανε, ότι άρταχ χάρακσεν μέρα, ότι ολνύς-τιν το τζιράι ίσπρεσιν, κε λίγο σαριάσιν, άιτς πάντα-πα φένετε γοργά τον πιρνό, όταν πας τον υρανό ζβίχκυντε τα στερνά τα άστρες. Χοριάτες, όταν ντaγλέφκανταν στα σπίτια-τυς, γέλαναν κε χυραταλάιβαν, μισχιλάιβαν τον μάγερα, τίνα ίτυνε έμπρο σιμά στο γενεράλ Ζζύκοβ κε χαχανίσσκανταν, όταν άνκεβαν το καμένο-τ' το σσάπκα. Αφτί το χατέ έκλυθαν-το χυρατά κε θαρίς-κε έφταγαν-το μπυσσμάν, ότι άιτς τζάλκα έζβισαν τ' φοτία.

— Εσίς, κίριε, καλά έζβισετ το φλόγα!—ίπε ι 'Ολγα τον

ςτυντέντο.—Σ' διχό-μας να ίςνετς, έπρεπε, ςτι Μόςχα, εκί μέρα δεν περνά να μιν πιάν κανά ςπιτ.

— Εςίς ζερ απτι Μόςχα ιςετς;—ρότιςε ένα απτα όμορφα κορίτζα.

— Νε, απ' εκί. 'Αντρα-μ' έφταιν δυλία στο «Σλαβιάνςκι μπαζάρ». Τότο εν διχόμ' το κορτςίτς!—έδιχςε αφτί πας τι Σάςςα, τίνα ρέγαςε κε τςυχλέφκεντον ςιμά ς' μάνα-τς.—Αφτί-πα ίρθε απ τι Μόςχα.

Τα κορίτζα κατ ίπανε γαλικά τον ςτυντέντο κε αφτός δόκεν τιν Σάςςα ίκοςι καπίκια. Γέρος Ιόςιπς ίδεν, τίλογα ςτυντέντος δόκεν τ' Σάςςα καπίκια κε αν το κριφό υςςάνεμα γιανάςςεπςε ςιμά-τιν.

— Χίεπςιν-μας θεός, βάςςε βιςοχομπλαγορόντιε, άνεμος οτ' δεν ίτυν,—ίπε αφτός τον ςτυντέντο,—αν τ' εν πες τ' ένα όρα όλο τ' χορίο-πα να αλυβλάιβεν. Βάςςε βιςοχομπλαγορόντιε, καλί κόζμυς,—κύτεπςιν αφτός τ' λαχαρτί-τ ντροπιαχτκά κε λίγο τίντζκα,—κρίο πιρνός, δε πατζαρίζ κατ-λίγο να χλένις... καμέτ καλοςίν, φερέτ-με ας πάρο κανά μιςό υχά!

Μα δεν τον δόκανε τίπος-πα κε αφτός δίχος ιςςτάχ γάλια δάιν στο ςπίτι-τ. Ι 'Ολγα ίςτερα ςτέκεντον πας το γιάρ κε ντράνανιν, τίλογα τα διο μπρίτζκες-πα πέραςαν το ποτάμ, τίλογα λον το τυγάι δάιναν κίρι, πυ τυς φίλαγε απέρα ςτο ποτάμ το καρέτα. Κε όταν γίριςε ςτο ςπίτι, χαρύμενα ίλειν τον άντρα-τς:

— Κε τίτκο καλί κόζμυς! Κε τίτκο όμορφι! Γιά τα κορίτζα —τεχμίλ αντζζελίτζα!

— Ας πςόφαναν νέλαςς!—ίπε μέςα ςτον ίπνο-τς ι Φέκλα αν τ' χολί.

VI

Μαρία μέτρανιν τιν δαφτί-τς βαχτςίζα κε ίλειν, ότι εςς μέγα ιςςτάχ να πυθέν· Φέκλα, άλο-λυγάς, μπικένεβιν το ζίςιμο-τς: το γαριπλίχ, το ςαςιχία κε το αμπιτράεφτο τζόρεμο. Αφτί έτρυιν το έδυγάν-τιν, δεν μπέλιζεν, κεμάτεντον πας το τί ίρκεντον ραςτ' κόνυνιν τα πλίματα ςιμά στο παραςιτό: κυνόν-τα απ' πάνο 'χτο χαλτιρμά κε ίςτερα ακόμα ακςιπόλτυς περνά πες το κολ. Κε αφτί απ' τιν πρότι μέρα-πα έκαμεν μέγα χολί τιν 'Ολγα κε τον Νικόλα χάλις απ' αφτό κε μόνο, ότι δε μπικένεβαν τύτο το ζίςιμο.

— Ντρανύ-ςας, τί θα τρόιτ εδό, μοςκοβίτικι μεγαλιόν! —ίλειν αν τ' χυλί.—Ντραν-ύ-ςας.

'Ενα πιρνό—αφτό ίτυνε ςτις πρότις μέρες τυ Σεπτέβρι—ι Φέκλα ίφερε αχ το πιγάδ δίο τςιμπέρκες νερὸ, έμπεν πέςο κόκινι αχ τον κρίο, ζοιρί, όμορφι. Αφτό το ζαμάν ι Μαρία κε 'Ολγα κάθανταν ςιμὰ ςτο τραπέζ κε πίνιςςκαν τζάι.

— Τζάι κε ςάχαρ!—μιςχιλάιςεν Φέκλα.—Ντρανάς, τίλογι μεγαλιὸν βρέθαν,—ίλειν αφτί, βάλοντας κάτο τα τςιμπέρκες, —έκαμαν-το αντέτ κάθε-μέρα να πίνυν τζάι. Ντρανιςέτ, να μιν φυςκόνυν τα κιλίες-ςας αχ το τζάι!—κύτεβι αφτί το τζορεμό-τς κε αν τ' χυλί ντράνανε πας τ' 'Ολγα.

— Υςτράιςες ςτι Μόςχα πας̆ςί πρὸςοπο, αλπαρί!

Αφτί ύριακςε αν το κορόμιςλο κε ντόκιν τ' Ολγα πας τ' αμπλάτ ὰιτς, ότι τα δία ςνίφςες-πα τέκα ςςαςςμαλαμένα ςὶκοςαν τα ςςέρια-τιν κε ίπαν:

— Βάι, μανίτςαμ!..

'Ιςτερα ι Φέκλα δάιν ςτο ποτάμ να πλιςςκ ςςέα κε όλο τ' ςτράτα-πα τζὸρεβιν κε άιτς χύλζιν, ότι γρικιςςκάτιντον τζαχ εδό.

Πέραςε ι μέρα. 'Ιρτεν μακρί ςτυρυτιρέςςο βραδί. Πες το ςπιτ κυβάριαζαν μιτάκς. Κυβάριαζαν όλι-πα απτιν Φέκλα μπαςςχά: αφτί δάιν απέρα ςτο ποτάμ. Το μιτάκς πέριςςκαν να το κυβάριαζαν απ̄ τιν ςιμότερι φὰμπρικα κε όλο τ' ταιφά-πα χαζάνεβε απ' αφτό άλιαχ λίγο—κανά ίκος καπίκια τ' βδομάδα.

— 'Εμπρο, όταν ίτανε κίριι, ίτυν καλίτερο,—ίλειν γέρος, κυβαριὰζοντας το μιτάκς.—Κάμις δυλιά, κεμάς, τρόις, όλο-πα ίχε ςιρά. Το μιςμέρ-πα έχις μπόρτζ κε παςτά, το βραδί-πα μπορτζ κε παςτά. Ανκύρια κε χαπυςτὰ ίτανε τιχαντάρ ίθελε πςςι-ς: φάι όςο θέλις, όςο γιρέβ καρδίας. Κε γιαραμαζλίχια-πα ίταν λίγα. Καθένας πιάνιςςκεν τον δαφτό-τ'.

'Εδυιν φος μόνο ένα λαμπίτςα, πυ έτιιν ζορλέν κε κάπνιζεν. 'Οταν κανίς ςτζάδεβιν τ'λαμπίτςα κε μέγα ςτζαδ ςτζόπαζεν το γιαλί, φένεντον, ότι όκςο ίτυνε ςτρεφενκία. Γέρος Ιόςιπς αζμπύδαχτα ίλειν πας αφτό, τίλογα κόζμυς ζίνιςςκαν εδό έμπρο, ακόμα άντα ίτανε μπικιτραιμέν ςτον πομέςτζικ, τίλογα χάλις ς' ατύτα τα τζόλια, πυ ατόρα εν τίτκα όφτιρα κε τζυπλάχκα, ατότες δάιναν ςτο κινίγι με τα ςςκλία, τίλογα ςτο κινίγι τυς χοριάτες ποτίζαν-τυς ραχί, τίλογα ςτι Μόςχα δάιναν ποτβότια φορτομένα με τα ςφαγμένα τα πλία για τα πεδιά τυ πομέςτζικ, τίλογα τον

κόζμυ, τίνα έφταγανε κακό, πάτιζαν τυς τζυμπυχέις γιά πέλναντυς στο ιμένιε, πυ ίτυνε τζαχ σιμά στο Τβερ, κε τίλογα τυς καλύς ανθρόπυς μπιριτιετλάιβαν-τυς. Ένα-διό ιστορίες ίπε κε μανάκα. Αφτί όλα-πα ίσσεν-τα στο νύ-τς, τα ίτανε--όλα-πα. Αφτί ίπε για τιν συρπατζάβα-τς, πομέστζικ γινέκα, καλό ισάν, τίνα ισσεν άντρα, πύιος πολά αγάπανιν να πίνισσκεν κε ίσσεν πολά γινέκες κε τίνυς τα κυρίτζα κζέβανε στον άντρα, θεός το κσερ, τίλογα λυγάς: ίς-τιν κατέβασεν άντρα, γιαν τον τάτα-τς λυγάς, άλσα—πίρεν ίνα μπαζαριότυ, τρίτι—έφεπσιν (απλόγυτς μανάκα, τίνα ίτανε ατοτες ακόμα κυρίτς, έκαμεν-τιν γιαρτίμ να φιέβ). Κε όλ-τιν γυργά πέθαναν αχ το χασιβέτ γιαν τ' μάνα-τιν λυγάς.

Κε μανάνα, όπος ανκέφτιν το εμπριζνό, τζαχ έκλαπσιν.

Χαμπαριστάν χτίπσαν τ' πόρτα κε όλ-πα κσεπάχταν.

— Γάκα Γιόσιπ, πέλμι ας πέφτυ!

Έμπεν πέσο κυντύτσκος άνθροπος, το κεφάλι-τ' δίχος μαλία, μάγερας τυ γενεράλ Ζζύκοβ, αφτός γέρυς, τυνς το σσάπκα πέμνιν πες φοτία. Αφτός κάτσεν, φυχρίθεν κε δαφτό-τ-πα πσσίρσεν να ανκέβ κε να λέι λυγάς-λυγάς ιστορίες. Ο Νικόλας, κάθεντον πας συμπά, κρέμασεν τα μπυδάρια-τ κάτο, φυχράτεντον κε όλο ρότχνιν για τα φαγία, τίλογα μαγέρεβαν στον πομέστζικο. Άνκεβαν τα μπιτκίδα, κατλέτις, λυγάς-λυγάς σύπια, σόυς κε ο μάγερας, πιός όλα-πα καλά ίσσεν-τα στο νύ-τ, ονόμαζε τίτκα φαγία, τίλογα δεν κάμυνε τόρα: άιτς, ίτυνε τίτκο φαγί, πυ το ετίμαζαν αχ δοδί τα μάτια κε λέχκεν-τον: «όταν γνεφάς τον πιρνό».

— Γιά κατλέτις Μαρεσσάλ ατότε έφταγαν;—ρότισε ο Νικόλας.

— Ιόχ!

Ο Νικόλας λάισεν το κεφάλ-τ' κε ίπε:

— Εχ, σις, λέιτ, μαγέρεβιτ, ταπλός!

Τα μικρά, πυ κάθανταν κε έπεφταν πας συμπά, ντράναναν ισακατφόρ κε σαχίνεβαν να μπέζυν με τα ματόφλα-τιν. Φένεντον, ότι ίνυν άλιαχ πολί, τεκμίλ αντζζέλ πες τα σίνεφα. Αφτί μπικένεπσαν τις ιστορίες. Τα κυρτζίτζα αναστέναζαν, κσεπάχχανταν κε ίσπρεζαν μία απ' το σσενκλίχ, μία απτο φόβο. Όταν λαχίρτεβε μανάκα, πυ ίλειν σ'ολνύς-τιν καλά ιστορίες, αφτί άιτς φυχράτανταν, ότι δεν πέρισσκαν ανάσα, σαχίνεβαν να τρόμαζαν χτον τόπο-τιν.

Έπεφταν να κεμύνε τίντζκα. Γέρι, τίνα ανάνκασαν το νύνιζμά-τιν με το λαχίρτεμο για το εμπριζνό, νύνιζανε γι' αφτό, τί-

λογο καλό εν το γιαςςλίχ. 'Ιςτερα άντα περνά, τίλογο κι'αν ίτυν-πα, ανκέφκετε μόνο το ζοιρό, καλό, ζοντανό, χαρύμενο. Κε τίλογο άτχο χρίο εν το θάνατο, πυ άρταχ δεν ίνε μακρά,—γιόχ, καλί-τερο εν να μιν νυνίζις-πα γι' αφτό! Το λαμπίτςα ζβίχτε. Εμ το ςκοτίν, εμ τα γιαλία, φοςεραιμένα απ' όκςο, εμ το τιντζλίχ κε το κνι, πύιο κιτζιρλάιβε?, άνκεβαν μόνο γι' αφτό, ότι το ζίςιμο άρταχ πέραςεν κε δεν μπορίς κανα-λυγάς-πα να το γιρίζις... 'Αμαν παένς ςτον ίπνο, ζμονάς-τα όλα-πα, χαμπαρςιςτὰν κανίς τινάζι-ςε ςτο αμπλάτ, φιςά πας το μάγλος—κε χάθιν τον ίπνος, το ςάρκας θαρίς-κε όλο-πα μαργυμένο κε πες το νύνιζμα-ς κλοθο-γιρίζυνε μόνο ι ςκέπςις για το θάνατο. Κλόθις τ' άλο μαρέα, το θάνατο άρταχ ζμονάς-το, μα ςτο κεφάλις γαρδαλέβυνε παλέα νυ-νίζματα για το εκςικλίχ, για το φαγύρα, για το τιμί πας το αλέβρι, πύιο ςικύτε πάνο κε λίγο ςτέρας πάλι κρύι ςτο νυ-ς, ότι τα καλά χρόνια πέραςαν κε άλο δεν τα γιρίζις...

— Βάι, θεέ-μυ!—αναςτένακςε ο μάγερας.

Τίντζκα-τίντζκα χτίπςανε το γιαλί. Βαριςέ, γίριςε ι Φέκλα. Ι 'Ολγα ςικόθε, χαζμίχτε, έβαλε το ςταβρό-τς, ίνκςε τ' πόρτα, ςτέρας πες ν' αγιάτ τράβςεν έβγαλεν το ςιρτάρ. Τα όκςο τ' πόρ-τα ανίχτεν, μα κανίς-πα δεν μπένιςςκε πέςο, τέκα απ' όκςο τράβιςε κριάδα κε το αγιάτ φοςέρνεν αχ τον φένκο. Αχ το ανιχτό τ' πόρτα φενεντον το ςυχάχ, τίντζκο κε όφτιρο κε φένκος-πα, πυ έγλιαζιν πας τον υρανό.

— Τίς εν;—ρότιςε ι 'Ολγα.

— Γο,—ίκςε.—Γο ίμε.

Σιμά ς' πόρτα ζλίχτεν ς' γυνέα ι Φέκλα, τζυρ-τζυπλάχα. Αφτί τρόμαζε αχ τον κρίο, κιρτζίνζιν τα δόντια-τς κε αχ νίχτας το φος φένεντον παλαχανιάρςα, όμορφιςα κε ατζαίπςα. Τα ςτζάι-δα, πυ κρεμίςςκανταν πάνο-τς κε το φος τυ φένκυ, πυ λάμπριζεν πας το ςάρκα-τς, έςτεγναν πάνο-τς 'Ολιας τα μάτια. Στα όλα πο-λά μπιλίνεβαν τα μάβρα-τις τα φρίδα κε το γιάςςκο τιχίζκο τυζ.

— Απέρα τα πεδία έγδιςαν-με, πέλιςαν-με άιτς...—ίπε αφτί.— Ος αδό τςυπλάχα ίρκνε-με, τίλογα γενιθα —αέτς... Φέριμ τίπος ας φορένο.

— 'Ελα πέςο-ντα!—γάλια ίπεν-τιν 'Ολγα, τίνα πςςίρςε ντιρ-τίριζε δαφτί-τς-πα.

— Φοβύμ, να μι με ντρανύν ι γέρι.

Ασλί-πα, μανάκα άρταχ ανανκάςςκιντον κε μυρμύρζεν κε

γέρος ρότανιν: «Τίς εν εκί;» Ι 'Ολγα ίφεριν-τιν δαφτό-τς το πο-χάμιςο κε το φιστάν, φόριαςεν τιν Φέκλα κε στέρας δί-τιν-πα τίντζκα έμπαν πέςο, τ' πόρτα-πα δεν χτίπςαν.

— Σι ίςε, πασςύρα;—χυλτιάρκα μυρμύρςε μανάκα, τίνα το έμαθεν τίς ίτυν.—Βάι, να κάις, νέλαςς, μπαρταμπάςςα... Πςόφυς-πα δεν ςε περ!..

— Τίπος τ'εν, τίπος τ'εν! πυςςπύριζε 'Ολγα, τίνα στζό-παζε τ' Φέκλα,—τίπος τ' εν. χυραςέα!

Το ςπιτ πάλι τιντζλάιςεν. Πέςο πάντα-πα κεμάτανταν πυ-ςύρκα· τον κάθε ίνα πατζάριζεν να κεμάτ τίπος ατίτκο, αχ το πιο δεν βριςςκάτεντον χυτχαράιμο: γέρος—ςιζλάιβαν τα μέςα-τ, μανάκα—αχ το χυλί κε 'χτα ανάντια, Μαρία—αχ το φόβο, τα μπαλάιδα—αχτα τςέπρις κε χτιν πίνα. Κε τόρα-πα κεμάτανταν πυςύρκα: έκλοθαν αχ τ' ένα μαρέα πας το άλο, λαχίρτεβαν χτον ίπνο πέςο, ςικύτανταν να πίνον νερό.

Ι Φέκλα χαμπαρςιστάν μανκράιςεν, έβγαλε χυντρό τραςςί νταύςς, μα αμάν πιάκιν τον δαφτό-τς κε μόνο μία-μία τζύνιανιν, όςο δάινιν γάλια κε τίντζκα, ος πυ τιντζλάιςεν τεχμίλ. Μία-μία απ' πέρα μαρέα γριχιςςκάτεντον χαμπανί λαλία. Κλιςίας χαραύλς έδυιν χαμπάρ, πόςα όρες εν. Μα έκρυιν το χαμπάνα ενα-λυγάς ατζαίπκα: ςίφτε πέντε φορές, στέρας—τρία.

— Βάι, θεέ-μυ! αναστέναζιν ο μάγερας.

'Οταν ντράνανις στο γιαλί, δεν μπόρνις να το μαθένιςςκις: φένκος εν ακόμα γιόχςαμ άρταχ ντόκιν φος. Μαρία ςικόθεν κε κζέιν πες ν' αβλί, γριχιςςκάτεντον, τίλογα όκςο ίρμειν το χτινό κε χύλιζε: «Στο-ο-ι!» Κζέιν μανάκα-πα. Πέςο ίτυν ακόμα ςκυτίνς, μα όλα-πα, τα ίταν πέςο, μπιλίνεπςαν.

Ο Νικόλας, τίνα δεν κεμάτιν-τον όλι τ' νίχτα, κατέιν πάνο χτο ςυμπά. Έβγαλε απ το χλιυρό ςυντυτίτς το φραχ-τ, φόρςεν-το, δάιν ςιμά στο γιαλί, ςιπάιςεν τα μανίκια-τ', πιάκιν τα πέςςα-τ κε χαμνογέλαςεν. 'Ιςτερα μυχάτκα έβγαλε το φραχ, μύλυςεν-το πες ςο ςυντυτίτς κε πάλι δάιν έπεςιν.

Γίρςεν Μαρία κε πςίρςεν να ίφτ ςυμπά. Φένεντον, ότι αφτίακόμα δε γνέφςιν ταμάμ αχ τον ίπνο κε τόρα γνέφανιν πας το μπδαρ. Βαριςέ, ροματιάχτιν τίπος γιά ντόκαν στο νυ-τς τα πςεζνά λαχαρτέις κε υνύτζυμ αφτί γαλτζέα πεταβρίςτεν έμπρο στο φύρνυ κε ίπεν:

— Ιόχ, ι λεφτεριά εν χαλίτερι!

VII·

'Ιρτεν μπάρινς, άιτς στο χορίο ονόμαζαν τον ςτανοβόι. Γι' αφτό, πότε κε τί δλία θα έρκετ, ìκςεραν-το όλ-πα ένα βδομαδα έμπρο. Στο Ζζύκοβο ìτανε μόνο ςαράντα ςπίτια, μα νεντόιμκες, πυ ίχανε να έδυγαν στο χαζνά κε στο ζέμςτβο, ςορέφτανε πολά αχ τα διο ςςιλιάδες ρùβλια.

Στανοβόις ςτάθεν στο τραχτίρ: αφτός έπνιν εδό διο ςτακàνια τζάι κε ίςτερα δάιν απεζά στο ςπιτ, όπυ έζνιν ςτάροςτας. Εκί άρταχ φίλαγαν-τον ένα κυπάδ νεντòιμςτζικ. Στάροςτας Αντίπ Σεντέλνικοφ, ταχάτ ìτυνε γιάςςις, κανά 30 χρονό γιά, μπέλτιμ, λίγο πολά, ίτυνε κακός κε πάντα τράβανιν μεγάλς τυ γιàν, ταχάτ δαφτό-τ'-πα ίτυνε γαρίπς κε ίςςεν πολά να έδυιν πόντατ. Φέneντον, ότι ςςέρεν-τον, ότ' ίτυνε ςτάροςτας κε μπικένεβιν-το, ότ' èχι υχύμ να κάνι στο χορίο τί θέλι—αφτό. Στο ςχοτ φοβάτανταν κε φυκράτανταν τα λόγια-τ'· 'Ιρκεντον ραςτ, μπυδίνα πες το ςυχάχ γιά ςιμά στο τραχτίρ αφτός χαμπαριςτάν χυλτάιβε πας κανίνα μεθιζμένο άνθροπο, δένιςςκε τα ςςέρια-τ πίςο στιν ράςςα-τ' κε μάντριζέν-τον. Μια φορά αφτός μάντριςε τ' μανάκα-πα, οτ' ίρτεν στο ςχοτ ς' Ιόςιπ τον τόπο κε πςςίρςε τζόριπςε. Μανάκα κάθεντον μαντριζμένςα ένα μερόνιχτο. Στο μπαζάρ ο ςτάροςτας καμία-πα δεν ζίνιςςκεν κε καμìα-πα δε διάβαζε χαρτία, μα διάβολος το κςέρι, πυ ςόρεπςε λυγάς-λυγάς αχιλτάρκα λόγια κε τάραζέν-τα πες λαχαρτί-τ'. Απ' αφτό ι χοριάτες ςάεβάν-τον, ταχάτ πιχτά δε μαθένιςςκαν ςοςτά τα λόγια-τ'.

'Οταν Ιόςιπς με το χαρτί-τ', πυ ίτανε γραμένο, ·τιχαντάρ πόντατ δόκεν κε τιχαντάρ έχι να δοκ, έμπιν πες ςτάροςτα το ςπιτ, ςτανοβòις, αριχτζάνς àνθροπος με τα μακρέα τζαλιάρκα γèνια, με το κόκκυ τυζζύρκα, κάθεν-τον ςιμά στο τραπέζ πάνο μαρέα κε κατ' έγραφτεν. Πέςο ìτυνε τεμίζκο, πας τα γυνέις ίτανε δραζμèνα ςυράτια, πυ τα έκοπςαν απ'τα χαρτία κε πας το λον μπιλνίδκο τόπο ςιμά στις ικόνες κρέμινταν το πορτρέτο τυ Μπατενμπέργ, τυ εμπριζνύ βυλγάρικυ βαςιλέα. Σιμά στο ςτολ, με ςταβρομένα τα ςςέρια ςτέκεντον ο Αντίπ Σεντέλνικοβ.

— Αφτός, βάςςε βιςοχομπλαγορόντιε, έχι να δοκ 119 ρύβλια —ίπε ςτάροςτας, ότι έςοςε το ςιρà στον Ιòςιπ.—Στο Μέγα το βδομάδα, τίλογα δόκεν ένα χυμύςς, àλο ος ατόρα ένα καπίκ-πα δε δόκεν.

Στανοβόις ςίκοςιν τα μάτια-τ', ντράνςιν χαρςςύ στον Ιόςιπ κε ρότιςέν-τον:

— Τί ντεπ άιτς, το καλό-μ;

— Παρακαλό-ςας αν θεγύ τ'όνομα, βάςςε βιςοκομπλαγορόντιε, —πςςίρςε ο Ιόςιπς, πυ τρόμακςε το νταύςς-τ',—αφίςετ-με ας το λέγο, φέτος ο κίριος απ'το Διυμπερέτς λέι-με: «Ιόςιπ, λέι, πύλι-με πιτζάν...Σι, λέι, πύλι-με πιτζάν...» Γιατί να μιν το πυ-λίςο; Ίχα εγό κανά 100 πύτια αρτίχκο, ι γινέκες-μας τζάλεπςαν-το πες το τυγάι...Ντόκαμ ςςερ...Όλο καλὰ, αν το ιμίρ...

Αφτός ίλειν το χυρλανεμό-τ πας τον στάροστα κε υζυν-υζάχ έκλοθιν ς' χοριάτες τ'μαρέα, θαρίς κε προςκάλινε να νίςςκυνε ςςαάτ. Πρόςοπο-τ' κοτίνςεν, ίδροςεν κε τα μάτια-τ' ίντανε κοφτερά, χυλ-τζάρκα.

— Εγό δεν το κςέρο, γιατί εςί λέις-με τύτα τα λόγια—ίπε στανοβόις.—Γο ςένα ροτύ...γο ροτύ ςένα, γιατί εςί δεν πλυγαρίζις τ'νεντόιμκας; Εςὶς δεν πλυγαρίζετ το χρέος-ςας κε γο ςε ςας κε μόνο να τραβύ ζαράρ;

— Ίτζ-πα τζαρά δεν έχο!

— Αφτά εν κύφα λόγια, βάςςε βιςοκομπλαγορόντιε,—ίπε στάροςτας.—Αλίθα, Τζικιλτέεβι δεν έχυνε ςοστό ςυρπατζλίχ, μα μπορίτε να ροτάτ τυς άλυς, όλο τ' μαανά εν—το ραχί κε ανα-φόκραστι κόζμυς ίνε...Χαμπάρ-πα δεν έχυνε ς'κανὰ τίπος...

Στανοβόις κατ' έγραπςιν κε ίπεν τον Ιόςιπ γάλια, ένα γιυρύχ, άιτς, θαρίς κε ίρεπςιν-τον νερό:

— Χαθ απ' εδό!

Τζάλκα αφτός αφίκεν κε δάιν. Κε όταν χάθεντον πες το ταραντάς-τ' κε κόχιζεν, μόνο αν ντράνανις πας το μαχρί-τ' κε αρίχκο ράςςα, αχ τ'ένα τ' γιαπί φένεντον, ότι αφτός άρταχ δεν ίχε στο νύ-τ νὲ τον Ιόςιπ, νέ τον στάροστα, νε τα ζζύκοβςκι νεντόιμκες, μα νύνζεν πας δαφτύ-τ τα δλίες. Δεν κατέςοςιν αφτός να πάι απ το χορίο κανά βερστ, ο Αντίπ Σεντέλνικοβ άρταχ έβ-γαλε αχ Τζικιλτέεβ το ςπιτ το ςαμοβάρ κε πίςο-τ δάινιν μανάκα, πυ χύλιζε κιςκίνκα όςο μπόρνε:

— Δε ςε το δύγυ, δε ςε το δύγυ, ίτογλυ!

Αφτός δάινιν τζάλκα, χαχάλονιν πλάτέα κε αφτί έτρεςςιν πίςο-τ' μαχαρυμέν, λίγο πέμνιν να κρεμίςςκεντον, χαμπύρςα, χυλ-τζαρύ. Το πλατόκ-τς κρεμίιν πας τ'αμπλάτια-τς, τα αςπρύτςκα-τς κε θαρίς-κε λίγο χλιοριάρκα μαλία τςάδεβίν-τα άνεμος. Αφτί μπιρ-

τέν στάθιν κε σαν αλιθινί αντάρτισα, πςςίρσε να χρύι τον δαφτό-τς πες χαρδία κε να χυλίζ κι'άλο δινατά, με ατίτκο τραβιτό νταύςς, θαρίς-κε μυρλόγανε:

— Χριστιανί, τίνα πιςτέβετε τον θεό! Μανίτσαμ, χάσαν-μας! Καρδακί-μυ, ζυλίζνε-μας! Βάι, βάι, καλί κόζμυς, χυτχαραισὲτ-μας!

— Μανάκα, μανάκα, — ίπε σοβαρά στάροςτας,—ντράνα, έχι κατ-λίγο νύ πες το κεφάλ-ς!

Δίχος το σαμοβάρ Τζικιλτέεβ το σπιτ ίντυνε τεκμίλ χασιβετλίδκο. 'Ιτυνε κατ άλιαχ στεβαρό κε χυρλανεφτικό ς' αφτί τι δυλιά, θαρίς αχ το σπιτ πίρανε το σαιγί-τ'. Καλίτερο να ίτον, αν πέριςςκε κε να δάινιν στάροςτας το τραπέζ, όλα τα σκαμνία κε τα χυςςχαλάχια—ατότες-πα το σπιτ δε θα φένεντον ατόςο όφτιρο. Μανάκα χύλζεν, Μαρία έκλειν κε τα κυρτζίτζα-πα, πυ ντράνανaν πάνο-τς, έκλεγαν. Γέρος, τίνα μέτρανιν τον δαφτό-τ' χαρπαγιατλίδς, κάθεντον πες κυςςέ, κρέμασιν το κεφάλ-τ' κε δεν ίλειν τίπος-πα. Δε λάλνιν Νικόλας-πα. Μανάκα αγάπανιν κε χίεβιν-τον, μα τόρα ζμόνιςε το χίεμο-τς, χυλτάιςεν πάνο-τ' με το τζόρεμο, με τ' ανάντια κε τίναζιν τα γυρθέις-τς τζαχ σιμά στον πρόςοπο-τ'. Χύλζε, ότι όλο το χαμπαιάτ εςς-το αφτός. Ταπλός, άιτς-πα εν, γιατί αφτός πέλνιν-τς άιτς λίγα καπίκια, όταν πάντα πες τα γράματα-τ' μαχτανέφκιν-τον, ότι στο «Σλαβιανςκι μπαζάρ» χαζάνεβιν απο 50 ρύβλια ς' μίνα; Γιατί ίρτεν ατόρα εδό κε ακόμα αν το ταιφά-τ' ντάμα; Αν πυθέν, πύ να βρίςςκυν καπίκια να τον παραχόνυν; 'Εςφιγνε καρδίας αν ντράνανις αφτό συρό πα, τον Νικόλα, πας τ' 'Ολγα κε Σάςςα.

Ο γέρος κόχςεν, πίρεν τ' ςςάπκα-τ' κε δάιν στον στάροςτα. 'Αρταχ σόχιανε. Αντίπ Σεντέλνικοβ κατ έφταιν σιμά στο συμπά κε φίςανεν όςο ίςςεν. Μίρζεν καπνέας. Τα μικρά-τ' φτοχά, άνιφτα, πυ μίαζαν πας τα μικρά αχ Τζικιλτέεβ το ταιφά, αρκύδεβαν πας τον πάτο. Γινέκα-τ'—άςτζιμυς, αν τα σπρέχλις κε αν το χοντρό ν' κιλία, κυβάριαζε μιτάκς. Φένεντον, ότι αφτό εν γαριπκο βαχτςίζκο ταιφά, πυ μόνο ο Αντίπς φένεντον όμορφος παλίκαρος. Πας το μακρί σκαμνί γράδα-γράδα στὲκαντον πέντε σαμοβάρια. Γέρος έμπιν πέσο, έβαλε το σταβρό-τ' χαρςςύ στον Μπατενμπέργ κε ίπε:

— Αντίπ, ὲχι θεγό πες καρδία-ς,' φέριμ το σαμοβάρ! Αν Χριστό τ' όνομα παρακαλύ-σε!

— Φέρι τρία ρύβλια κε πὲρις-το!

— Δεν έχο τζαρά!

Ο Αντίπς φύςκονε τα μάγλα-τ', τ' φοτία βόιζεν κε τζατιρλάιβεν, φοςεράιβεν τα ςαμοβάρια. Γέρος μάλακςεν το ςςάπκατ-τ', νύνςεν κατ-λίγο κε ίπεν πάλι:

— Φέριμ-το!

Μαβριάρς ςτάροςτας φένεντον άρταχ τεχμίλ μάβρος κε μίαζεν διάβολος. Αφτός έχλοςιν ντράνςιν πας τον Ιόςιπ κε ιπεν-τον ςοβαρά κε τζάλκα:

— Τίλογα να λέι ζέμςκι νατζάλνικος, άιτς-πα να νίςςκετ. Στιν ατμινιςτρατίβνι ςίςκεπςι ςτις 26 αφτί τι μίνα μπορίς να δοκς ζαγιαβλένιε πας το χαρτί γιά με τα λόγια, αν το τί δε νίςςκες χαίλς κε τί κε μόνο...

Ιόςιπς τίπος-πα τ' έμαθεν, μα δεν ίπε τίπος-πα κε δάιν ςτο ςπίτι-τ'.

Κανά δέκα μέρες απ' αφτό ςτέρα πάλι ίρτεν ςτανοβόις, ίτον πες χορίο κανά ςαάτ κε γίρςεν ακςαπίςα. Αφτά τα μέρες κερός ςτέκεντον κρίο, ανεμλίδκο. Το ποτάμ πάγυςεν γυργά, μα ςςόνια δεν ίταν κε κόζμυς τράβαναν πολά μαγαναιμύς, οτ' δεν έφταιν ςοςτό ςτράτα. Ένα γιορτί πας το βραδμέρ χυμςςύδ ίρταν ςτον Ιόςιπ να κάθυνε, να λαχαρτέβυνε. Δαχίρτεβαν ςκοτινά, πος να λέις δλία να έφταγαν ίτον κρίμα κε υνύτζυμ δεν ίπςανε φος. Ίταν ένα διο κενύργια χαμπάρια, κάμποςο άςτζιμα. Αιτς, αχ διο-τρία ςυρμπατζίδς πίρανε χαρςςύ ςτο νετόιμκα τ' αρνίθα-τιν κε πέλςαν-τα ςτο βόλοςτ, μα εκί πςόφιςαν, πος να λέις κανίς-πα δεν τα φάιζεν. Πίρανε κάμποςα πρόβατα κε όςπυ τα δάιναν δεμένα κε κυτζιράιβαν-τα αχ το ένα ταλινέ πας το άλο ςτο κάθε κενύργιο χορίο, τ' ένα πςόφιςε. Κε τόρα λαχίρτεβαν πας αφτό: τίς εςς το χαμπαγιάτ;

— Το ζέμςτβο!—ίλειν Ιόςιπς.—Τίς άλος!

— Ελμπέτ, το ζέμςτβο!

Το ζέμςτβο χαμπαγιατλάιβαν-το πας τα όλα-πα: εμ πας τα νεντόιμκες, εμ πας το χιτλίχ, ταχάτ κανίς-τιν-πα δεν το ίκςερε τί ςιμένι το ζέμςτβο. Αφτά τα λόγια δάβαν πες τον κόζμο ίςτερα απ' αφτό, όταν πλύςςι χοριάτες, πυ ίχαν δαφτύ-τιν φάμπρικες, τυτιάνια κε χάνια, ίτανε χοριζμένι ςτο ζέμςτβο γλάςνι, δεν το μπικένεπςαν κε ςτέρας πες τα φάμπρικές-τυς κε πες τα τρακτίρια έβριζαν το ζέμςτβο.

Λαχίρτεπςαν πας αφτό, ότι ακόμα δεν ςςόνκςιν: χριάζετε

να κυβαλύν κσίλα, μα πας τα χατχάχια δε μπορίς νε να πρατίς, νε να κυτζερέφκις. 'Εμπρο, κανά 15-20 χρόνια πίσο κε κι' άλο γυργά, τα λαχαρτέις στο Ζζύκοβο ίτανε πολά καλίτερα. Ατότες ο καθένας γέρος άιτς πιάνισσκεν τον δαφτό-τ', θαρίς-κε ίκσερε κανά μέγα κριφό, κε κατ φίλαιν. Λαχίρτεβαν για το γράμα, πυ έχι φλιυρίτκο πετζάτ, για το μίραζμο τον τόπο, για τα κενύργια τόπατα, για τα παραχυμένα φλιυρία, κάτ φίλαγαν... Τόρα ι χοριάτες 'χτο Ζζύκοβο δεν ίχανε τίποτε-πα κριφό. 'Ολο τιν το ζίσιμοτα θαρίς ίτανε βαλιμένο πας το παλάμα-τιν για τ' ολνύς-πα φανερό κε μπόρναν αφτί να λαχίρτεβαν μόνο για τα εκσικλίχια κε για τις φαγύρες, γι' αφτό, ότι δεν σσυνίζ...

'Ενα τνα κάθανταν τίντζκα. Κε πάλι άνκεπσαν τ' αρνίθα, κε τα πρόβατα κε πσσίρσαν να χαντρέβνι, τίς εσς το χαμπαγιάτ.

— Το ζέμστβο! — χασιβετλίδκα ίπε Ιόσιπς — Τίς άλος!

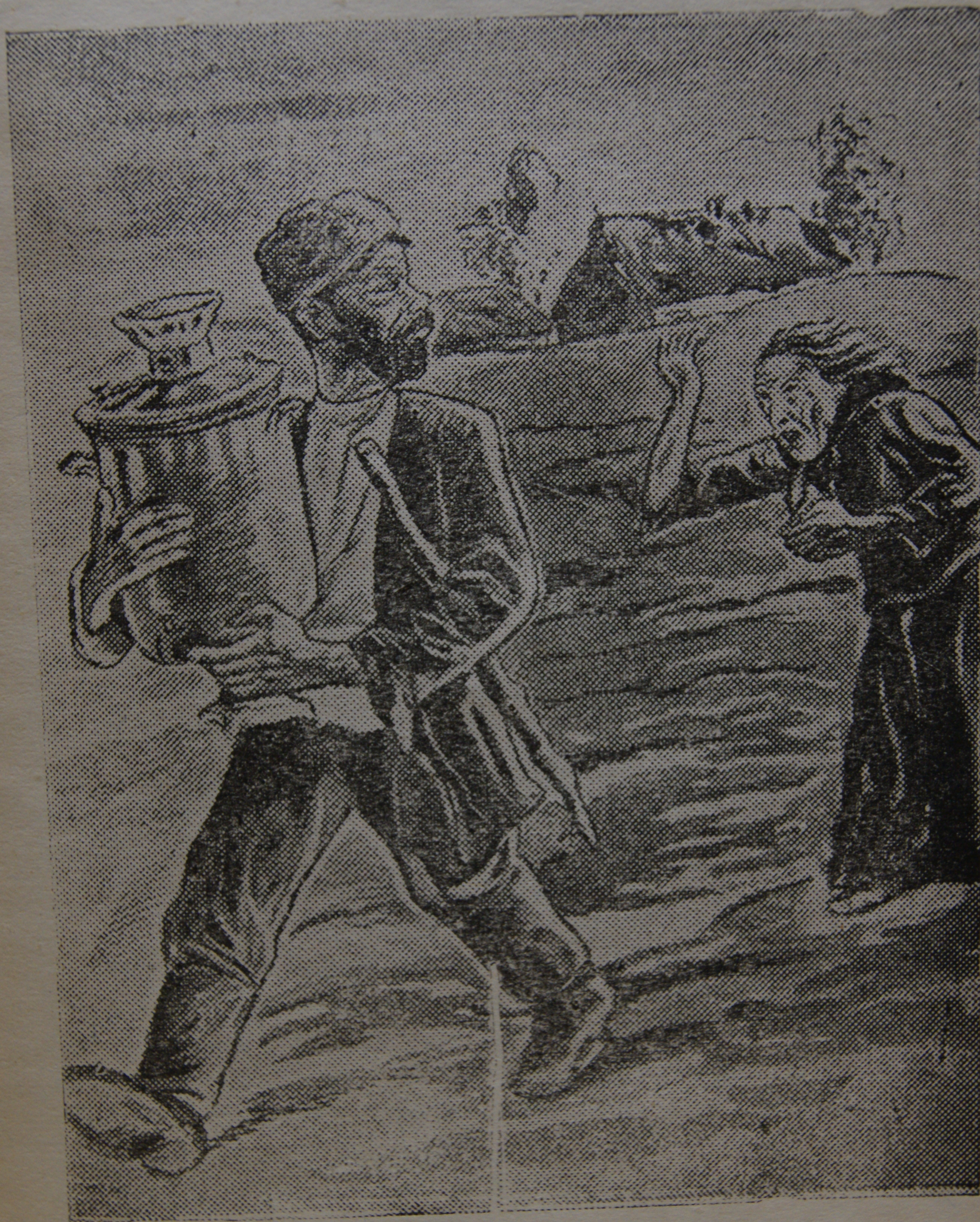
VIII

Το μέγα τ' κλισία ίτυνε κανά έκσι βέρσσα αβλάχ απτο χορίο, στο Κοσογόροβο. Εκί δάιναν μόνο τότες, άντα ίχαν γιά φοτίσσα, γιά ντυκύν, γιά θάνατο. Το πολά χατνάιδχν απέρα στο ποτάμ. Γιορτάτκα όταν ίτυνε καλό κερό, τα κυρίτζα φόρναν τα γιυρτιανά-τιν κε τζυνάιβαν κυπάδ ς' κλισία κε ίτυνε σσένκο σιίρ, όταν αφτά, φορεμένα με τα κόκινα, σαρέα κε χλιυρά φιστάνια, δάιναν λον το τυγάι. Αν ίτυν πυσύρχο μέρα όλ-πα κάθανταν στα σπίτια-τιν. Πέρισσκαν μεταλαβί στο μέγα τ' κλισία. Αχ τ' ατίντς, τίς στο Μέγα τ' νιστία δεν κατέσονιν να παρ μεταλαβί, παπάς στο Μέγα τ' βδομάδα, όταν πράτανιν στο χορίο με το σταβρό, πέρισσκε από 15 καπίκια.

Γέρος δεν πίστεβιν τον θεγό, πος να λέις καμία-πα δε νύνζιν γι' αφτόνα. Αφτος ίτυνε χαίλς, ότι εν κατ στο ντυνιά ατίτκο, πυ ίνε μεγαλίτερο αχ τον άνθροπο, μα νύνιζε, ότι αφτό τιέφκετε μόνο στις γινέκες κε όταν έμπρο-τ' λαχίρτεβαν για τιν πιστία γιά πας τα θάγματα κε ρόταναν-τον τίπος, αφτός ζμίχκεντον στ' λαχαρτί δίχος ισστάχ, έκνιζε τ' τσαγάδα-τ' κε ίλειν:

— Χάρος το κσερ!

Μανάχα πίστεβε τον θεγό, μα ένα-λυγάς ματόφκα: στα νυνίζματά-τς όλα-πα ταράχταν. Πιχτά αφτι πσσίρανεν νύνζεν για τα χρίματά-τς, για το πόθαμο, για αφτό, τίλογα να χυτχαρέβ τιν

... Ο Αντίπ Σεντέλνικοβ έβγαλιν αχ Τζικιλτέεβ το ςπιτ το ςαμοβάρ. Πίςο-τ' δάινι, μανάκα, πυ βγάλιςςκε κιςκίνκο νταύςς... (ςελ. 25)

πςί-τς, μα κάθε φορά τα εχςιχλίχια κε τα ανάνκια έκλυθαν το νόνιζματς τ' άλο μαρέα κε αφτί αμάν ζμόνανιν-το πας το τί νύνζιν. Τα μολίτβες αφτί όλα-πα ζμόνςίν-τα κε το βραδί, πιρ να μι να πέφτι να κεμάτ, ςτὲκεντον πας τα γόνατα έμπρο στις ικόνες κε πυςςπύριζε:

— Καζάνςκι παναγία, Σμολένςκι παναγία, τρίχερι παναγία...

Μαρία κε Φέκλα βάλιςςχαν το ςταβρό-τιν, κάθε χρόνο πέριςςχαν μεταλαβί, μα τίπος-πα δεν μαθένιςςχαν. Τα μικρά-τιν δεν τα μάθιζαν μολίτβες, δεν τα ίλεγαν τίπος-πα για τον θεγό κε για το πόρεμο, πυ αρατέβι ι πιςτία, μα τέκα δεν τα αφίνιςςχαν πες νιςτία να τρόγυν μαντςιρκό. Στα όλα τα ταιφάιδα-πα ίτυνε άιτς-λυγάς: λίγι ίτανε, τίνα πίςτεβαν, λίγι ίτανε, τίνα μαθένιςςχαν τίπος. Μα αντ' αφτό ντάμα όλι-πα αγάπαναν το βανκέλιο, αγάπανάν-το δινατά, καθαρά, μα δεν ίτανε βιβλία, δεν βριςςκάτεντον κανίς να διάβαζεν κε να το μπιλτράιβεν τ' αλνύς-πα κε απ' αφτό, ότι ι 'Ολγα μία-μια διάβαζεντς το βανκέλιο, όλι-πα ςάεβαντιν, αφτίνα κε τ' Σάςςα-πα ίλεγαντς «Εςίς».

Ι 'Ολγα πιχτά δάινιν στα χυμςςύδικα χορίατα, όταν ς' κανά αχ τα κλιςίες γιόρταζαν κλιςίας τον άγιο γιά έφταγαν παράκλις. Δάινεν στο περιφεριακό ςςιὲρ-πα, πυ ίτανε διο μοναςτίρια, κε ίκος εφτά κλιςίες. Αφτί, όταν πράτανε στο ατζζελίχ, τεκμίλ ζμόνανιν το ταιφάτς κε μόνο, όταν γίριζε στο χορίο χαρύμενα φανέρονιν τον άντρα-τς κε το κορίτς κε ίλειν, φοςερί αχ το χαμογέλαμό-τς:

— Ο θεὸς δόκεν-μας το βλυγία-τ'.!

Χοριατί το ζίςιμο φένεντον ς' αφτίνα άλιαχ άτχο κε άλιαχ ανάνκαζέν-τιν. Πίνεςςχαν τ' άι-Λία, πίνεςςχαν Παναγίας νι μέρα, πίνεςςχαν Σταβρύ νι μέρα-πα. Ποχρόβας νι μέρα στο Ζζύχοβο ίχανε άγιο κε χοριάτ πίνεςςχαν τρία μέρες χυτ-αχύτ. 'Επναν 50 ρύβλια αχ ντζζυμαγιατί τα καπίκια κε απ' αφτό στέρα 'χτα όλα τα αβλέις-πα πραταναν κε ςόρεβαν καπίκια στο ραχί. Στιν πρότι μέρα Τζικιλτέεβι έςφαχσαν ένα πρόβατο κε έτρυγαν κρέας πολά-πολά τον πιρνό, το μιςμέρ κε το βραδί. Τα μπαλάιδα νίχτα-πα ςικύταντταν να τρόγυν κρέας. Ο Κιριάκος όλα τα τρία μέρες-πα ίτυνε άλιαχ μεθιζμένος, έπνιν όλα τα ίςςεν πάνο-τ', το ςςάπκα-τ' κε τα τςανκία-τ' κε άιτς κυπάνςεν τ' Μαρία, ότι αφτί μπαλέφτιν κε κόνυναν πάνο-τς νερο. Στέρας όλι πες το ςπιτ ντρέπονταν ένας χτον άλονα κε πράταναν με το βαρί τ' καρδία.

Φαραζίμ, στο Ζζύκοβο-πα, πες αφτί τι Χολυέβκα ίτυνε μια αλιθινί θρισκεφτιχί γιορτί. Ίτυνε αφτό στον Αβγυστο, όταν ς' όλι τιν περιφὲρια αχ ένα χοριό στο άλο πράτιζαν τ' θαβματυργί ικόνα. Μέρα, πότε φίλαγαν τιν ικόνα στο Ζζύκοβο ίτυνε τίντζκο κε σι-νεφιάρκο. Τα κυρίτζα ακόμα τον πιρνό κζέβανε αχτ' χορίο όκσο κε ντζζυνάισαν χαρσςύ στιν ικόνα φορεμέν με τα γιορτιανά-τιν. Τιν ικόνα ίφεραν-το αν το δεςτ, πςάλνιςςκαν κε όλο τ'ν'όρα στο ποτάμ απέρα τιφτιλάιζανε τα καμπάνες. Απιρο κόζμυς χοριάτ κε αλοχορότ τινιαχλάισαν το ςυχάχ: νταύςςα, πύχνα, ςιχλέτ... Γέ-ρος, μανάκα κε ο Κιριάκος—όλ-τιν-πα ίπλοναν τα ςςέρια-τιν χαρ-ςςύ στιν ικόνα, άτζκα ντράναναν πάνο κε δακρυμένι ίλεγαν:

—Ιπέρμαχι, παναγία! Ιπέρμαχι!

Όλι-πα θαρίς κε αν το μία έμαθαν-το, ότι πάτος κε υρανός δεν ὶνε χυριζμένι, ότι όχι όλα χαπατρὰισάν-τα πλυςς κε χυβατλίδ, ότι εν ακόμα χοράιμο απ τα χυρλανεμύς, απ' τα βαρέα ζόρια, απ' τα στεβαρά, ανταγιάνεφτα εκσιχλίχια, απ' το άτχο το ραχί.

— Ιπέρμαχι, παναγία!—έκλεγε Μαρία.—Ιπέρμαχι!

Μα μπίτεπσαν τα παρὰκλες, πίραν κε διάβαν τιν ικόνα κε όλο-πα δάιν ένα γιυρύχ, τίλογα ίτυν κε πάλι απ'το τραχτίρ γριχιςς-κάτανταν τραςςέα, μαχαρυμένα νταύςςα.

Φοβάτανταν αχ τ' ατζζέλ μόνο πλυςς. Αφτί, όςο πολά πλυ-ςςένιςςκαν, τόςο λίγο πίστεβαν τον θεγό κε τόςο λίγο νιάςςκανταν στο άλο το ντυνιά να χυτχαρέβυν τιν πςςί-τιν. Μόνο απ' το φόβο-τιν, ότι μπορὺν απςά να πυθὲνον, αφτί έστεγναν στιν κλιςία κερία κε έφταγαν παράκλες. Μα γαρίπ χοριάτες δε φοβάτανταν αχ το πόθαμο. Τον πάπο κε τ'μανάκα ίλεγαντς ίςα-ίςα, ότι αφτί δικό-τιν έζιςαν-το ότι άρταχ ίρτεν όρα να πυθένυν κε αφτί ίτζ-πα δε πονιςςκὰτανταν πας αφτά τα λὸγια. Δεν ντρέπανταν έμπρο στον Νικόλα να λὲγυ-νε τιν Φέκλα, ότι όταν ο Νικόλας θα πυθὲν, άντρα-τς, Δενίς, να πέρι διλγότα, να τον γιρίζυνε αχ το στρατό ακςαπίςα στο χορίο. Μαρία όχι μόνο δε ςαχίνεβιν, οτ' μπορί να πυθέν, μα ίςςεν-το χαςιδέτ, ότι ατόςο ζαμάν τ' ατζζέλ-τς δεν ίρτεν κε κριφά ςςὲριντο, όταν πυθένιςςκαν τα μπαλάιδα-τς.

Αχ το πόθαμο δε ςαχίνεβαν, μα χτα πόνια φοβάτανταν απ'το χριάζεντον πολά. Έπρεπε μόνο λίγο να μπράιβεν κιλία-τς' γιά να τιν πάτανιν λαφρό τρομάρα, τίλογα μανάκα άρταχ έπεφτιν πας ςυμπά, χλίτςκα στζοπάχκεντον κε πςςίρανεν γόνκανεν υζυν-υζάχ, δίχος στέκσιμο κε φοναστικά: «Βάι, πυθε-ένο!» Γέρος ζπύ-

δαζεν δάινιν στον παπά, παπάς έφταιν παράκλις κε έδυιν τ' μανάκα μεταλαβί. Πιχτά λαχίρτεβαν πας αφτό, τίλογα πέρνι κρίο, φέρυν σκυλίκια γιὰ έχυν πες κιλία-τιν στρονκιλά στύδια, πυ ςόνυνε λον τα ντὲρια ος καρδιά-τιν. Στα όλα πολά σαχίνεβαν να πέρυν κρίο κε απ' αφτό καλτερί-πα φάρναν χλίτσκα κε χλέναντταν πας συμπά. Μανάκα αγάπανιν να γιατρέφκιντον κε πιχτά δάινιν στο μπολνὶτσα, πυ ίλειν τον γιατρό, ότι εν όχι 70, μα 58 χρονό. Νὺνζεν, ότι ο γιατρός αν το μαθέν, πόσα χρονό εν, δε θα τιν ντρανά-πα κε θα τιν λέι, ότι, καλίτερο εν να πυθέν παρά να γιατρέφκιτ. Στο μπολνίτσα το πολά αφτί ντζζυνάιβεν γυργά τον πιρνό, πέρισσκε αντάματς δία-τρία κυρτζίτζα κε γίριζε το βραδί, χυλιαζμένσα κε νιστκί, με τα κάπλιες για τον δαφτί-τς κε με το μιλέμ για τα κυρτζίτζα. Μία αφτί πίρεν κε δάιν τον Νικόλα-πα, τίνα πίνισσκε απ' αφτό στέρα κανά-δία βδομάδες κάπλιες κε ίλειν, ότι πόνο-τ μπυσσάισεν.

Μανάκα ίκσεριν όλυς τυς γιατρύς, φέλτσσερυς, όλα τα φαλτζάβεςστα 30 βέρσσα λόρια στο χορίο, μα κανίνα-τιν-πα δεν μπικένεβιν. Ποχρόβας νι μέρα, όταν παπάς πράτανε στα σπίτια με το σταβρό, διάκυς ίπεν-τιν, ότι στο μπαζάρ σιμά στο τυρμύ ζι ένας γέρος, βοένι φέλτσσερος, τίνα λατζλαέβ άλιαχ καλά κε σμάρλάισεν-τιν να πάι στ' αφτόνα. Μανάκα φυχριθεν-τον. 'Οταν κατέιν το πρὸτο σσον, αφτί δάιν στο μπαζάρ κε ίφεριν αντάμα-τς ένα άνθροπο με τα μακρέα τα γένια κε πέσσα. Πας όλυ-τ' τον πρόσοπο φιντίριζαν ζζανκαρύτσκα νταμορίτζα. Χάλις αφτό τον κερό πες το σπιτ ὲφταγαν δλία: ένας ράφτις με τα χυντρά γιαλία πας το μιτί-τ, έκοφτε απ'τα τσάγδα καμζόλ κε δίο γιάσσκα πεδία τίλζαν μαλίτκα κέντες. Ο Κιριάκος, τίνα ίτυνε βγαλιμένος αχ το δλία-τ', οτ' πίνισσκεν πολά ραχί κε τίνα βρισσκάτεντον στο σπίτι-τ, κάθεντον γιανασσά στον ράφτι κε ίσαζε ὲνα χομύτ. Απέσο ίτυνε ζεστ, βρόμο κε σιχλέτ. Φέλτσσερος ντράνσιν τον Νικόλα κε ίπεν, ότι χριάζετ να τον βάλ' μπάνκες.

'Οταν βάλισσκεν τον Νικόλα μπάνκες, ράφτις, Κιριάκος κε τα κυρτζίτζα στέκανταν κε ντράναναν. Αφτί θάρναν, ότι φανερά τὸ ντρανύνε, τίλογα πόνος βγένι αχ Νικόλα τ' σάρκα. Νικόλας-πα ντράνανιν, τίλογα τα μπὰνκες βίζαναν αχ το σάρκα-τ' κε σόρεβαν ὲνα τόπο μάβρο έμα κε θάρνιν δαφτό-τ'-πα, ότι στ' ασλί-τ' απ' το σάρκα-τ' πέσο κατ' βγεν κε χαρὺμενα γέλανιν.

— Αφτό καλὸ εν! — ίλειν ράφτις. — Θεός ας δὺι τ' νι ιγίας!

Φέλτςςερος έβαλε τον Νικόλα δόδεκα μπάνκες, ίςτερα δόδεκα κι' άλο, έπινεν τζάι κε δάιν. Τον Νικόλα πάτςεν-τον το τρομάρα. Το τζιράι-τ' χάθιν κε πρόςοπο τ', τίλογα ίλεγαν ι γινέκες, τραβίχτεν ίντονε ςον τ' γυρθέα. Τα δάχλα-τ' μιλανιάςαν. Ντλίχτεν πες το πάπλομα, ςτζοπάχτεν αν τ' γόνα, μα ρèγανιν κι' άλο πολά. Πας το βραδμέρ αφτός ίντονε πολά χαςιβετλίδς: παρακάλνιν τον ράφτι να μιν καπνίζ τςιγάρκα, ίρεπςιν να τον βάλυν να πεφτ ακάτο, ίςτερα πκαχ το γόνα τιντζλάιςεν κε ςιμά ς' μέρα πέθανιν.

IX

Τίλογο ςτεβαρό, τίλογο μακρί ςςυμός!

Ας χριςτύ τ' πάςχα τζιςτά άρταχ μπίτεπςιν το ζαιρέ-τιν κε αγόραζαν αλέβρι. Ο Κιριάκος, τίνα κàθεντον τόρα στο ςπίτι-τ' ανακατùτιντον το βραδί, φοβέρζιν ολνύς-πα, κε τον πιρνό μαγανάιβεν απ' αφτό, ότι πόνιν το κεφάλ-τ' κε πολά ντρèπιντον. Τον πιρνό χίεβάν-τον. Πες τ' αράν μέρα-νίχτα μανκράιβεν το πιναζμένο χτινό κε αφτό το μανκράιμο έςφιγνε μανάχας κε Μαρίας τα καρδίες. Θαρίς-κε αςιλιτέν, όλο τον κερό έφταιν μεγάλα αγιάζζα, έςτεκςεν πςιλά κυρτύκια κε ςςυμός παραμάκρενιν. Τ' άι-Βανκελιζμύ ακόμα φìςανεν ςςυμκέςςο μπυράν κε στο Μέγα τ' βδομάδα ςςόνζιν.

Μα τίλογα κι' αν ίτυν πα ςςυμός πέραςεν. Στο πςςιρì το Απρίλ έκαμεν χλίτςκα μέρες κε κρία νίχτες, ςςυμός δεν ìθελε να πάι πίςο, μα το ένα χλίτςκο μέρα στο ςτερνό νίκιςε κε —έτραμαν τα νερά, τραγόδςαν ςςένκα τα πλία. 'Ολο το τυγάι κε τα καφαλέις πέμνανε πκάτο ςτα ταςςιμένα νερά. Ανàμεςα ςτο Ζζύκοβο κε στο χορίο, πυ ςτèκεντον απέρα ςτο ποτάμ, όλο το χαμέλος-πα γιομόθιν νερό κε πάνο ς' αφτό το νερό εχί κε εδό πèταναν κυπάδια-κυπάδια κίκκα παπία. Κάθε βραδί πας το φλογερό ανικςιάτικο υρανό, πυ έπλεβαν όμορφα μεγάλα ςίνεφα, φανερύτεντον κατ' κενύργιο, θαβμάςιο, απίςτεφτο, ατίτχο-λυγάς, πυ δεν το πιςτέβις ίςτερα, όταν αφτά τα μπογιάιδα κε αφτά τα ςίνεφα ντρανάς-τα πας το κανά ςυράτ.

Τα ιρανίδα πέταναν ζπυδαχτκà κε χύλιζαν άιτς, θαρίς-κε λάλναν τον κόζμο πίςο-τιν. Ι 'Ολγα ςτέκεντον πας το γιαρ, πολά κερò ντράνανιν πας τα ταςςιμèνα νερά, χαρςςύ ςτον ίλιο, πας

το φοςερό κλιςία, πυ θαρίς-κε γιαςςλανέφτιν κε έρεγαν τα δάκρες-τις κε ςτέκεντον ανάςα-τς, ατόςο δινατά ίθελιν να δάινιν μπυδίνα μάτια-ςκοτνά, ας εν-κε ς' ντυνιαδί τ'ν άκρα. Νε, άρταχ ίτυνε λαχιρτεμένο, ότι αφτί πάλι θα γιρίζ στι Μόςχα, να μπαριςςέβ γόρνιτζναια κε αντάμα-τς να παέν ο Κιριάκος να νίςςκετ μπυδίνα ντβόρνικς γιά να βριςςκ κανά άλο δυλία. Αχ, τόρα λίγο τζάλκα να δάιναν!

'Οταν πςύρςιν πάτος κε έκαμιν χλίτςκος, ςορέφταν ςτο ςτρατίο. Ι 'Ολγα κε ι Σάςςα, με τα ντυβράιδα πίςο ςτ' αμπλάτια-τιν, δί-τιν-πα πας τα μπυδάρια-τιν αν τα λάπτις, κζέβανε άντα χάρακςεν μέρα. Κζέιν Μαρία-πα να τυς πάι ος χοριό τ' ν' άκρα. Ο Κιριάκος δεν ίςςεν τα καλά-τ' κε απ' αφτό πέμνιν ςτο ςπίτι-τ' να κάθετ κανά βδομάδα κι' άλο. 'Ολγα ςτερνό φορά έβαλε το ςταβρό-τς χαρςςύ ς' κλιςία, ντόκιν ςτο νύ-τς άντρα-τς, μα αφτί δεν έκλαπςε, μόνο πρόςοπό-τς ςυφρόθεν κε αςτζέμςιν, θαρίς ίντυνε μανάκα. Το πέραςεν το ςςυμό αφτί χάθιν, αςτζέμςιν κε λίγο τζαλιάςιν. Το εμπριζνό-τς το μορφιάδα κε το χαμογέλαμο χάθαν αχ τον πρόςοπο-τς, τα μάτια-τς ντράναναν χαςιβετλίδκα, ςαμπυρλίδκα κε έδιχναν το μεγάλο πίκρα, πυ πέραςε τ' καρδία-τς. Πιχτά τα μάτια-τς αφτί έςτεγνιν-τα ένα τόπο κε ντράνανε θολά, τίλογα ντρανύνε αφτί, τίνα δε αγρικύνε.

Αφτί δίχος ιςςτάχ αφίνιςςκε το χοριό κε τυς χοριάτες. 'Εχρυιν ςτο νύ-τς αφτό, τίλογα δάιναν τον Νικόλα ςτα μυρμόρια κε ςιμά ς' κάθα ςπιτ ςμαρλάιβανε πανιχίδα κε όλ-πα έκλεγαν, ζμίχκανταν ςτο χυρλανιμό-τς. Καλτερί κε ςςυμκά ίτανε τίτκα μέρες κε όρις, όταν φένεντον, ότι αφτί κόζμυς ζύνε αχ το πράμα μπιτέρ, να ζις αντάμα-τιν ίτυνε άτχο: αφτί δεν έχυνε τιμίζκο καρδία, δεν ίνε ντογρύδ, δε ζύνε μπερλίκκα, ίνε γρινζί, πίνυν πολά ραχί, πάντα-πα χαβγαλέβυν, πος να λέις δε ςαέβυν, φοβύνε κε ςαχνέβυν ένας τον άλονα. Τίς ανίζι χαμπάχ κε ποτίζι ραχί τον κόζμυ; Χοριάτις. Τίς πελί ςτον άνεμο κε χαρζτέβ ςτο ραχί τα ντζζυμαγιατί, ςχολικά κε κλιςίας τα καπίκια; Χοριάτις. Τίς κλεφτ αχ τον χυμςςύ-τ', δόχεν φοτία, έδικςεν ςτο ςυτ πςεματκά πας τον άλονα για το ένα μιςό-υχά ραχί; Τίς ςτα ζέμςκι κε ςτα άλα ςομπράνιες πρότος ςιχόν το λόγο-τ' χαρςςύ ς' χοριάτς; Χοριάτις. Νε, αντάμα-τιν το ζίςμο ίτυνε ςτεβαρό, μα, μπαρόχ, αφτί ίνε κόζμυς, αφτί τραβύνε μπιλά κε κλέγυν ςαν τον κόζμυ κε ςτο ζίςιμό-τιν δεν έχυνε τίπος-πα ατίτκο, ςτο τί μπορίς να τυς χαμπαγιατλέβς.

Βαρί δυλιά, αχ το πύιο στέρας σιζλèβ όλυς τ' σάρκα, κρία σσμυς, πυσύρκα μαμυρλύχια, σιχλέτ, μα γιαρτίμ αχ πυδίνα-πα τ'εν κε αχ κανά-μαρèα-πα δεν μπορίς να το φλάις. Αφτί, τίνα ίνε πλυσς έχυνε πολά υχύμια, δεν σè δόχυν γιαρτίμ, πος να λέις απλόγυ-κε τιν-πα ίνε χαχί κόζμυς, δεν ίνε ντογρύδ, πίνυν πολά ραχί κε βρί-ζυν γιαν τ' αλς. Δον μικρός τζινόβνικς γιά πρικάζτζικς πορέφκετε αν τυς χοριάτες άιτς, θαρίς-κε αφτί ίνε μπροντιάγες, λέγυνε τον σταρ-σσινά κε κλισίας τον στάροστα «εσί» κε νυνίζυνε, ότι έχυνε τίτκο υχύρ. Ζερ μπορίς να φιλάις κανά-λυγάς γιαρτίμ απ' τον κόζμυ, πυ ίνε χιζγάντζ, αναχόρταστ, μπαρταμπάσς, υκνιàρ, τίνα έρχυνε στο χορίο μονο να κυμπόνυν, να φοβερίζυν τον άνθροπο; 'Ολγα ντόκιν στο νύ-τς, τίλογο πονιμένο, βαχτσìζκο γιαπί ίχανε γέρι, όταν σσυμκά πίραν κε δάβαν τον Κιριάκο να τον τζυμπυχλέβυν... Κε τόρα αφτί χίεβιν ολνύς-τιν-πα, πόννιν χαρδία-τς κε όσυπ-πα δάινιν όλο έκλοθιν ντράνανιν πας τα σπίτια.

Μαρία δάινιν ντάμα-τιν κανά τρία βέρστια, ίστερα ίπεν-τυς «φινομία», ίστερα στάθεν πας τα γόνατα-τς, μυρλόγανε κε πρυς-τζίνανε στον πάτο.

— Πάλι πέμνα μαναχύτσκι-μ', κυρμένσα, πεταγμέν κε βα-χτσίζα...

Πολά ζαμάν αφτί άιτς μυρλόγανεν κε πολά ζαμάν κι' άλο φένεντον στιν 'Ολγα κε Σάσσα, τίλογα αφτί στèκεντον πας τα γό-νατά-τς κε ς' ένα μαρέα βάλισσκε μιτανίες. Αφτί πιάκεν το κεφά-λι-τς αν τα σσέρια-τς, πάνο-τς πέταναν κυρόνες.

'Ιλιος σικόθεν πσιλά, πàτσιν ζέστις. Το Ζζύκοβο πέμνιν μα-κρά απίσο. Το πάιμο ίτυνε καλό, 'Ολγα κε Σάσσα τζàλκα ζμόν-σανε εμ το χορίο, εμ τ' Μαρία, σσέρανταν, όλο-πα ινκλεντράιβεν-τς. Μία—υμπά, μία—γράδα τιλεγράφνι παλία, πυ ένα πίσο στο άλο παένυν κε στυπύνε πίσο στο σιρτ. Κατ' κριφά βοίζυν τα τέλια. Μία—μπυδίνα μακρά φένετε κανά χυτραδίτσα, όλο-πα πες τα δεν-τρά, απ' εκί έρκετ αβοριγό αέρα κε μιρίζ καναβèας: 'Ενα-λυγάς φènετε, ότι εκί ζύνε βαχτλίδκο κόζμυς. Μία-μία ασπρίζυνε πες το τζολ στύδια, πυ πέμνανε αχ αλγί το λεσς. Πετύν κολιμπύν πες τ'ν αέρα τα πλία, χυλίζυν τα πιτπιντόνια. 'Ενα πλι βγαλ ατίτκο νταύσς, θαρίς κανίς υζύν-υζάχ τραβά κε πελί πορτί το τζαγιλ-τάχ.

Το μεσιμέρ 'Ολγα κε Σάσσα ìρτανε στο μέγα τ' χορίο. Εδό πες το πλατί το συχάχ ντόκιν χαρσσύ-τιν ο μάγερας, τίνα έφταιν

δυλία ςιμά ςτον γενεράλ Ζζύχοβ. Αφτός μαγανάιβεν αχ τυ ζεςτ, το τζυπλάχχο-τ κυλφί κοτίνςεν κε λάμπριζεν χαρςςύ ςτον ίλιο. Αφτός κε ι Όλγα δεν αγνόριςαν τ' ένα τ' άλο, ίςτερα δί-τιν μία έκλυςαν, ντράνςαν χαρςςύ-χαρςςύ, αγνορίθαν, μα δεν ίπαν τίπος-πα κε κάθε ίς-τιν δάιν με δαφτό-τ' το ςτράτα. Σιμά ςτο ένα ςπιτ, πυ φένεντον αχ τα άλα νκυρέ κενύργιο κε πλύςςκο, Όλγα ςτάθεν πκάτο ςτα ανιχτά γιαλία κε ίπε φοναςτικά με φτινὸ, πιλανιςτικό νταύςς:

— Καλί κόζμυς, χριςτιανί, δοςέτ-μας αν Χριςτύ τ' όνομα τὶπος, τον ςχοριμένο-ςας θεός ας ςχορέςι...

— Καλί κόζμυς, χριςτιανί,—πίςο ς' μάνατς έβγαλιν το νταύςς-τις Σάςςα,—δοςέτ-μας αν Χριςτύ τ' όνομα τίπος, το χοπέβ ς' καρδία-ςας, θεός ας ςχορέςι...

1897

ТІМІ 30 Кап.
ЦЕНА 30 Коп.

36-3042